

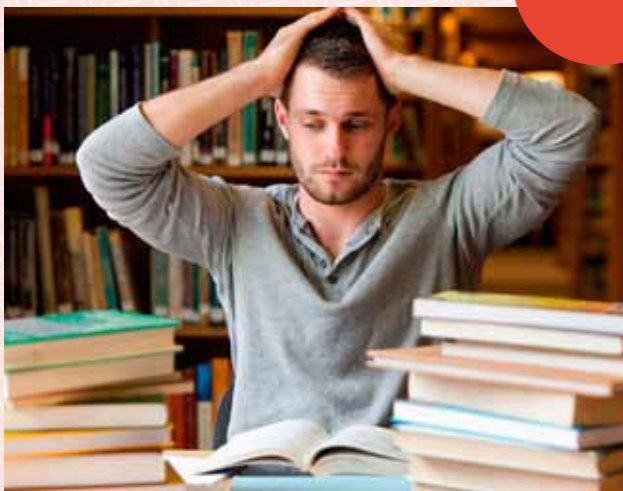
Twintigers zoeken ruimte én verbondenheid

THEMA: HOE BETREKKEN WE DE KERK BIJ TWINTIGERS?

Onderweg

Inspiratie voor reisgenoten

12 RONDETAFELGESPREK 'WEES DAAR KERK WAAR DE TWINTIGERS ZIJN' > **26 PRAKTIJK** 'STROPDAS AF, ORGEL ERUIT? DAARMEE KOM JE ER NIET' **30 TIEN GEBODEN** GIJ ZULT TWINTIGERS NIET PAMPEREN

08 **OPINIE**

Hoe zit het met twintigers en de kerk?

Twintigers vormen over twintig jaar de ruggengraat van onze gemeenten. Maar hoe krachtig en levendig is die ruggengraat? Twintigers hebben een andere houding tegenover kerk en geloof dan oudere generaties. Wat betekent dat voor de toekomst van de kerk?

12 **RONDETAfelGESPREK**

'Wees daar kerk waar de twintigers zijn'

Hoe steekt de huidige generatie twintigers in elkaar en via welke wegen kan de kerk aan hun behoeften tegemoetkomen? Drie experts laten, elk vanuit eigen ervaring en specialiteit, hun licht schijnen over obstakels, kloven, bruggen en oplossingen die zij onderweg tegenkomen.

22 **WOORDZOEKER**

Heerlijk oneerlijk

De moordenaar aan het kruis kreeg te horen dat hij diezelfde dag nog met Jezus het paradijs zou binnenwandelen. Is vergeving dus 'lekker makkelijk'? Jezus zou zeggen: 'Weet je dat het Mij mijn leven kostte om jouw schuld te vergeven?' Nee, genade is niet lekker makkelijk, wel heerlijk oneerlijk!

36 **JEUGDWERK**

Stel eens een andere vraag

Het kost vaak nogal wat inspanning om in gesprek te komen met kinderen en jongeren. Er zijn ongetwijfeld kinderen die je de oren van je hoofd kletsen, maar velen zullen de vraag: 'Hoe gaat het?' beantwoorden met niet meer dan: 'Goed.' Net als trouwens veel volwassenen (vooral mannen?) die uit hun werk komen. Hoe krijg je ze dan toch aan het praten?

24 **MISSIONAIR**

Op zoek naar persoonlijk contact

Via internet kun je miljoenen mensen met het evangelie bereiken. Ook al kun je vrij precies nagaan hoeveel mensen je met je boodschap bereikt, het is veel lastiger inzicht te krijgen in hoeverre die boodschap werkelijk landt. Hoe krijg je persoonlijk contact?

38 **WANDELEN MET GOD**

Hij draagt ons

Er zijn tijden dat we het gevoel hebben dat we uit het veilige nest vallen. Ons leven wordt geweldig door elkaar geschud en dan begrijpen we God niet meer. We vallen misschien ten prooi aan vertwijfeling. Maar ook dan geldt dat machtige woord: 'Gods armen zijn onder u.'

18 **MEDITATIE**

Nieuwewereldwijn

Als je jonge wijn in oude zakken giet, dan scheuren ze, doordat de rek eruit is. Jonge wijn heeft ruimte nodig. De ruimte van Gods nieuwe wereld.

26 **REPORTAGE**

'Stropdas af, orgel eruit? Daarmee kom je er niet'

Hoe verbind je twintigers met God en de gemeente? Het is allesbehalve een gemakkelijke opgave, zo blijkt in gesprek met vier gemeenten die zich actief met die vraag bezighouden. Maar het kán wel.

30 **TIPS**

Tien geboden voor de omgang met twintigers

In sommige kerken zijn er al geen twintigers meer. In andere kerken lijken ze langzaam te verdwijnen. Makkelijke oplossingen zijn er niet. Wel zijn er dingen waar je rekening mee kunt houden. Tien geboden voor gemeenten.

EN VERDER:

05 In beeld

06 Praktijklokaal

14 Redactioneel

24 Column Joost Smit

33 Nieuws

33 Colofon

34 Stimulans

39 Column Maarten Verkerk

(beeld voorkant wavebrakemedia/Shutterstock)

Enthousiast

Ik schrok er echt van een paar maanden geleden. In onze nieuwe gemeentegids viel me voor het eerst de 'twintigersdip' op: in de leeftijdsopbouw van onze groeiende gemeente blijven de twintigers in aantal ver achter bij de tieners, dertigers en veertigers. Die schrikervaring gaf de stoot tot dit nummer van *OnderWeg*. Wat is er met de twintigers in de kerk aan de hand?

Het onderzoek *God in Nederland* wekt de indruk dat de kleine gereformeerde kerken aan de kaalslag van geloof en kerk ontkomen. Maar schijn bedriegt. Steeds meer GKv- en NGK-gemeenten maken zich zorgen over de leeftijds-groep van 18 tot 30 jaar. Veel twintigers verdwijnen van de radar! Toch hijst *OnderWeg* in dit nummer niet de noodvlag. Zeker, er is wat aan de hand onder twintigers, maar de thema-artikelen zijn vooral vol hoop en handvatten. Hieronder een bloemlezing uit de bijdragen:

Anko Oussoren en Paul Smit: 'Twintigers kampen met basale vragen. Bestaat God wel? En als Hij bestaat, wie is Hij dan? Juist stellige antwoorden werken dan blokkerend. Twintigers kunnen beter leven met onbeantwoorde vragen dan met stellige antwoorden die weer nieuwe vragen oproepen.'

Dorothee Berensen: 'Soms merk ik dat 60+ers handvatten zouden willen krijgen om persoonlijke geloofsgesprekken met twintigers te kunnen voeren. Hoe ben je authentiek christen? Durf je kwetsbaar te zijn over je overtuigingen en over je twijfels?'

Maarten Vogelaar: 'Twintigers snakken naar persoonlijke toewijding. Ze vragen: "Ben je geïnteresseerd in mij? Interesseert jouw leven mij?"'

Elisabeth de Bruijn: 'Twintigers willen graag dat het in de kerk over hún leven gaat. En ze vinden het superinspirerend om verhalen te horen van mensen die hun leven hebben opgeofferd om Christus te volgen.'

René Barkema: 'Jezus laat bij zijn vertrek geen norm na, Hij laat zijn Geest na. Zo geeft Hij ruimte. Twintigers hebben ruimte nodig voor het experiment, ruimte om grenzen te verkennen en grenzen te verleggen. Jonge wijn heeft ruimte nodig. De ruimte van Gods nieuwe wereld.'

Deze verhalen, en de reportage over een handvol gemeenten die sterk op twintigers betrokken zijn, maken mij enthousiast. Kerk en twintigers: er is hoop!

**Ad de Boer (NGK),
hoofdredacteur *OnderWeg***

NODIG GRATIS EEN SPREKER UIT

Alle compassion-sprekers op: www.ikzoekeenkerk.nu

ORLANDO BOTTENBLEY // ANNE WESTERDUIN // MATTHIJS VLAARDINGERBROEK // MARTIN KOORNSTRA // HENK STOOVOGEL // THEO VAN DEN HEUVEL // HERMAN BOON // GERT-JAN SEGERS // MATTHIJN BUWALDA // PETER VAN ESSEN // FREEK VAN DER BRUGGE // CARIANNE ROS // ROB HONDSMERK // ESTHER STOOVOGEL // GENDRO SCHIJFF // JAN WOLSHEIMER // PAULIEN VERVOORN // WIM HODDENBAGH // MARCEL KONING // TIEMEN WESTERDUIN // CARIN VAN ESSEN // ROELOF SPEELMAN // ESTHER VORSTERMAN VAN OIJEN // RENI EN ELISA KRIJGSMAN // PETER KOS // ATHALJA BARNEVELD // RIK BENNIK // PAULIEN ZEEMAN // NATHAN VAN DAM // DANIELLE REBEL-BOEVE // KEES VAN VELZEN // JURRIEN TEN BRINKE // JURJEN VAN HOUWELINGEN // RUBEN FLACH // JAFETH BEKX // GILBERT THERA // EUGÈNE POPPE // ELKIN COPPOOLSE // JIRSKA ALBERTS // MARIJE VAN DEN BERG // ELINE HOOGENBOOM

In beeld: Rozanne Slingerland - de Bruijne

Leeftijd: 32

Woonplaats: Utrecht

Kerkelijke gemeente: Utrecht Initiatief (kerkplanting vanuit de NGK Houten)

Gezinsomstandigheden: getrouwd met Jaap, moeder van Elore (3)

Werk: junior conservator oude kunst, Centraal Museum Utrecht

>> Het geloof voorkomt dat ik cynisch word als ik het nieuws volg <<

1. Op wat voor manier heeft jouw geloof je leven veranderd?

Ik ben gelovig opgevoed, dus van verandering is eigenlijk geen sprake, maar zonder het geloof zou ik waarschijnlijk anders in het leven staan. Ik zou me bijvoorbeeld meer opgejaagd voelen om alles uit het leven te halen wat erin zit. Het geloof geeft me rust: ik hoef niet te presteren naar de maatstaven van de hedendaagse maatschappij om tot mijn bestemming te komen.

2. Wat doe je om gelukkig te zijn?

Soms denk ik dat ik daarin niet veel verschil van niet-christenen. Misschien dat mijn hoop op een betere wereld net dat extra beetje geluk geeft dat het leven mooier maakt. Het geloof voorkomt bijvoorbeeld dat ik cynisch word als ik het nieuws volg.

3. Welke Bijbeltekst is jou het meest dierbaar en waarom?

Ik heb veel met Psalm 150. Er zit zo veel energie en vreugde in die korte tekst! Heel wat instrumenten passeren de revue, waaronder de harp, die ik zelf bespeel. Muziek is een geweldige manier om in contact te komen met God.

4. Op wat voor manier kunnen kerken beter gebruikmaken van kunst?

De toenemende openheid voor (beeldende) kunst in de kerken maakt me enthousiast, want ik denk dat kunst een krachtig middel is waardoor God tot

ons kan spreken! Maar ook een middel om iets bespreekbaar te maken, of juist om het onzegbare te uiten. Er zijn zo veel mogelijkheden, maar die blijven helaas nog vaak onbenut. Om te beginnen zouden kerken budget beschikbaar moeten stellen, want goede kunst kost nu eenmaal geld – net als een orgel of een bloemstuk. Kerken kunnen deskundige hulp krijgen van een groep als Ars ProDeo (www.arsprodeo.nl), of via het *Handboek voor kunst in de kerk* (www.buizen.nl/motief/titel/966-handboek-voor-kunst-in-de-kerk). Op de website van het Platform Kerk en Kunst zijn handige links te vinden: www.platformkerkenkunst.nl.

5. Met wie zou je een dagje willen ruilen?

Met een 16de- of 17de-eeuwse Nederlandse kunstenaar, bijvoorbeeld Maarten van Heemskerck, tijdens een verblijf in Rome. Wat een genot moet het zijn geweest om daar te tekenen, in een tijd ver voor de opkomst van de fotografie en op een plek waar de Oudheid werd herontdekt. Die kunstenaars moeten het gevoel hebben gehad dat ze in het centrum van de wereld verkeerden.

6. Wat is je mooiste ervaring in de kerk?

Hoogtepunten waren mijn trouwdienst en de doopdienst van mijn dochtertje. Je deelt een heel bijzonder moment in je leven met broers en zussen in het geloof en anderen die dicht bij je staan. Heel gaaf, die verbondenheid! Doopdiensten raken me

sowieso altijd vanwege de liefdevolle belofte van God.

7. Wat is je slechtste eigenschap?

Ik kan flink mijn geduld verliezen als de techniek me in de steek laat. Dan ben ik bijvoorbeeld aan het schelden op mijn pc, terwijl een beetje beheersing en geduld me meer zouden sieren.

8. Waar ben je onlangs boos over geweest?

Kortgeleden is in het appartement naast onze voormalige woning een brandje uitgebroken vanwege een hennepplantage. Het liep gelukkig goed af, maar vanwege het gevaar dat we hadden gelopen was ik behoorlijk verontwaardigd.

Van 40-dagentijd naar 50-dagentijd

Vurig en eensgezind wijdden ze zich aan het gebed, samen met de vrouwen en met Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broers.' Zo omschrijft Handelingen 1:14 de 'actie' van de volgelingen van Jezus na de hemelvaart. Dit stempelt de bijzondere tijd van Pasen via hemelvaart naar Pinksteren. Daarom is er in steeds meer kerken aandacht voor de vijftigdagentijd, onderscheiden van de veertigdagentijd die voorafgaat aan Pasen. Die aandacht is er op diverse manieren, zo blijkt uit de volgende selectie.

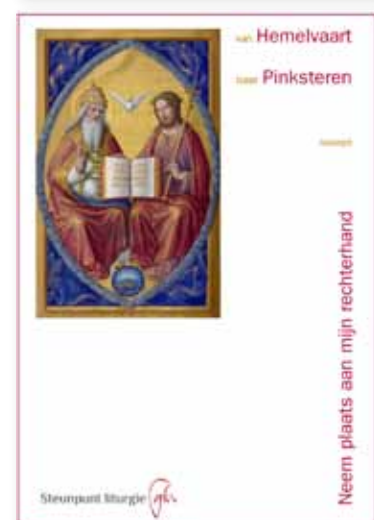
>> *Er worden weken uitgetrokken worden voor het lijden van Christus, terwijl veel christenen met de opstanding in één dag klaar zijn* <<

De Gkv en de NGK/CGK in Zoetermeer doen het samen: ze organiseren gezamenlijke themakringen rond geloof, hoop en liefde. De preken worden op elkaar afgestemd en de predikanten Gertjan Oosterhuis en Adriaan van Langevelde stellen hun preken met verwerkingsvragen beschikbaar aan de deelnemers van de kringen. Er komt nog vrij veel organisatie bij kijken. Zo zijn er kringleiders nodig en ook gasthuizen. Leden van beide gemeenten kunnen zich opgeven. In Zoetermeer gaat het om een serie van vier bijeenkomsten, op zondag. De NGK Oegstgeest blijft dicht bij Handelingen 1 en wijdt zich vijftig dagen aan gebed voor en door de regio Leiden. Concreet betekent dit dat de ene zondag gebeden wordt voor de overheid en de ambtenaren en een volgende zondag voor het onderwijs. De gemeente is ook op andere manieren betrokken bij de

regio: samen met andere kerken ont-plooit zij allerlei activiteiten in de Hoge Mors, een wijk in Leiden. De motivatie van deze betrokkenheid is dat de gemeente 'hiermee Jezus wil navolgen, die zijn hoge plaats bij de Vader opgaf en steeds de mensen aan de rand van de samenleving opzocht'. De NGK in Enschede laat zich leiden door een boek van ds. Jan Mudde: *Op weg naar Pinksteren*. Aan de hand van Paulus' brief aan de Efeziërs geeft Mudde het nodige door over de heilige Geest en zijn werk. Alle morgendiensten, wijkbijeenkomsten en gemeentezondagen staan in het teken van dit project.

Klaar mee

De Gkv Zwolle-centrum (Plantagekerk) doet het weer anders. De predikant van die gemeente, Jos Douma, schreef eerder in een blog dat hij het helemaal heeft gehad met de veertigdagentijd: 'Ja, ik ben er klaar mee.' Hij schrijft dit in aansluiting bij de theoloog Tom Wright, die erop wees dat al die weken uitgetrokken worden voor het lijden van Christus, terwijl veel christenen met de opstanding in één dag klaar zijn. Het bijzondere van de aanpak in Zwolle is dat zij gedurende de hele periode van vijftig dagen aandacht vragen voor één Bijbeltekst, namelijk Kolossenzen 3:1-4. Op Paasmorgen vormde dit gedeelte de tekst voor de prediking. In de toelichting staat: 'Wat zou er gebeuren als we deze woorden vijftig dagen lang (van paaszondag 27 maart tot pinksterzondag 15 mei) elke dag een (paar) keer door ons hoofd en

ons hart laten gaan? Wat zou de heilige Geest daarmee gaan doen?' Opvallend is het advies om deze tekst uit het hoofd te leren, elke dag een vers. Ook het Steunpunt Liturgie van de Gkv besteedt aandacht aan de tijd van Pasen naar Pinksteren, maar concentreert zich daarbij op de dagen tussen hemelvaart en Pinksteren. Dit wordt het pinksternoveen genoemd, waarvoor ook een Bijbellesrooster beschikbaar is met als titel 'Neem plaats aan mijn rechterhand'.

Webtips

www.ngkoegstgeest.nl
www.levenindekerk.nl/2016/03/26/waarom-ik-helemaal-klaar-ben-met-die-40dagentijd
www.plantagekerkzwolle.nl
www.dereformatie.nl/download/2602
www.steuwpuntliturgie.gkv.nl/liturgisch-jaar/hemelvaart

NGK Houten: dialoog over homoseksualiteit

Er is een steeds grotere afstand ontstaan tussen opvattingen die leven in de Nederlandse samenleving anno 2016 en die in de kerk. Dit komt, opnieuw, naar voren in de uitgebreide en zorgvuldige dialoog die binnen de NGK Houten wordt gevoerd over homoseksualiteit. Binnen die gemeente zijn met enkele homoseksuele (oud-)gemeenteleden uitvoerige gesprekken gevoerd; andere gemeenteleden konden daarop naderhand reageren via een enquête. De aanduiding 'oud-gemeenteleden' maakt duidelijk dat een aantal mensen waarmee gesprekken zijn gevoerd inmiddels de NGK verlaten heeft.

Tijdens de gesprekken kwamen verschillende vragen aan de orde: Is er sprake van acceptatie van homoseksuelen door

mensen uit de kerk, niet alleen de plaatselijke gemeente, maar ook breder? In hoeverre is die acceptatie binnen de kerk weer belangrijk voor zelfacceptatie? Wat kunnen we zeggen over de relatie met God en over de vragen rond alleen blijven of de mogelijkheid van een relatie, zonder voorbij te gaan aan de bekende teksten uit Leviticus en Romeinen die afwijzend lijken te staan tegenover homoseksualiteit?

De enquête is opgezet op basis van literatuuronderzoek en de gevoerde gesprekken. De gemeenteleden die aan de enquête meededen, konden kiezen uit een aantal van te voren bedachte antwoorden, maar kregen ook de gelegenheid om eigen zienswijzen naar voren te brengen. Uitdrukkelijk is daarbij aange-

(beeld Tuned-In/iStockPhoto)

geven dat het gaat om een kwalitatief onderzoek en niet om een kwantitatief onderzoek: er wordt niet geteld, maar gewogen. De dialoog loopt nog.

GKv Voorthuizen-Barneveld brengt structuur in het 'grote gebed'

Het grote gebed in de kerkdiensten is een soms bijna 'gevreest' onderdeel van de erediensten, vooral omdat het nogal eens (te) lang duurt. In de diverse kerkboeken zijn allerlei voorbeelden van dit gebed opgenomen. Die geven in ieder geval een aanwijzing voor de onderwerpen die je als gemeente aan de Heer kunt voorleggen. Maar je kunt er als gemeente ook anders mee omgaan, zoals de GKv Voorthuizen-Barneveld doet. Die gemeente zet elke zondag één onderdeel centraal, in een aantal gebedscategorieën. Bij die onderdelen kun je denken aan thema's als barmhartigheid, evangelisatie, zending en hulpverlening, overheden, de gemeente, of de wereld waarin we leven. In het kerkblad wordt een en ander vooraf al wat uitgewerkt. Op Paaszondag is er, bij het onderdeel 'de gemeente', aandacht besteed aan het één zijn van de gemeente in Christus; aan het werk van de predikanten en andere

voorgangers; aan het herderlijk toezicht en vermaan van de ambtsdragers; aan het helpen van broeders en zusters in de kerk; aan de Bijbelstudieverenigingen en -kringen; en aan de activiteiten van commissies. Bij het onderdeel 'overheden' is er naast voorbede voor het koningshuis

en de regering ook aandacht voor christenen in overheidsdienst. En als 'de wereld' aandacht krijgt, gaat het over oorlog en vrede, over vredesmissies, maar ook over onrecht en over de bescherming van Gods schepping tegen uitbuiting en uitroeiing.

Voorbeeldgebeden in de diverse kerkboeken geven een aanwijzing voor de onderwerpen die je als gemeente aan de Heer kunt voorleggen. (beeld tonyoquias/iStockPhoto)

Hoe zit het met twintigers en de kerk?

Op de grens van kerk en samenleving

Twintigers vormen over twintig jaar de ruggengraat van onze gemeenten. Maar hoe krachtig en levendig is die ruggengraat? Twintigers hebben een andere houding tegenover kerk en geloof dan oudere generaties. Wat betekent dat voor de toekomst van de kerk?

tekst **Anko Oussoren en Paul Smit**

Twintigers zijn ruwweg te verdelen in jongvolwassenen (tot 23 jaar) en starters (vanaf 23 jaar). In beide subgroepen is de diversiteit groot. De gemene deler bij jongvolwassenen en starters is dat ze in een periode zitten waarin ze het ouderlijk huis verlaten om een zelfstandig leven te gaan leiden. Dit is een ontdekkingstocht. Ze ontmoeten mensen met nieuwe ideeën, meningen en mogelijkheden; soms zó veel dat het moeilijk is om eigen keuzes te maken. Twintigers ervaren de 'quarterlifecrisis': ze willen authentiek zijn, maar kunnen of willen nog niet kiezen.

Vaak zijn ouders geneigd om dit te bestempelen als verwend gedrag, als een luxeprobleem. Zelf hadden zij toen ze zo oud waren niet de keuzevrijheid die hun twintigers nu wel hebben. Maar ouders realiseren zich vaak niet dat zij deze stress zelf mede veroorzaakt hebben, doordat ze tijdens de opvoeding hamerden op waarden als vrijheid en

eigen keuzes maken. De vrijheid die veel twintigers hebben meegekregen, neemt nu de noodzaak weg om zich af te zetten tegen anderen of om definitieve keuzes te maken. Ook hun houding tegenover het geloof en de kerk wordt hierdoor gestempeld.

Het is goed als ouderen zich hiervan bewust worden. Zie het als een uitdaging: geef ruimte aan twijfel, nuancering en verwondering. Twintigers hebben die ruimte nodig. Ze willen immers ontdekken wat bij hen past.

Kerkpauze

Welke plek heeft de kerk in dit geheel? Van diverse kanten klinken geluiden dat twintigers nauwelijks zichtbaar zijn in de kerk. Er wordt zelfs gesproken over 'het gat in de kerk'. Is dat er?

In ieder geval is het zichtbaar bij PKN-gemeenten in Noordoost-Nederland. In die regio zijn de demografische gegevens uit de PKN-ledenadministratie

vergeleken met de algemene bevolkingsopbouw (zie grafiek I). Beide lijnen laten een dip zien bij twintigers. Maar bij de rode, kerkelijke lijn is het contrast tussen de piek en het dal groter dan bij de bevolking in het algemeen. Er is dus zeker iets aan de hand: de kerk vergrijsst en jongvolwassenen die gaan studeren, komen niet of nauwelijks naar de kerk en/of schrijven zich uit.

Geldt dit alleen voor de PKN of is het gat ook zichtbaar bij andere kerken? De GKv en de NGK hebben geen landelijke demografische gegevens. Wel hebben we van enkele lokale kerken de gegevens gekregen. De NGK Voorthuizen/Barneveld laat inderdaad een enorm gat zien onder twintigers (zie grafiek II). Deze gemeente is in vijftien jaar tijd verdubbeld. Daarin zijn alle leeftijdsgroepen meegegaan, behalve de twintigers.

Bij zes GKv-gemeenten blijken de twintigers daarentegen juist een piek te

vormen (zie grafiek III). Op papier lijkt het gat er in deze gemeenten niet te zijn. Toch heeft juist één van deze gemeenten op de classis de problematiek rondom twintigers aangekaart.

Een voorzichtige conclusie op basis van de nu beschikbare gegevens: er zijn (veel) twintigers die de kerk verlaten en (veel) andere twintigers die wel lid blijven, maar die nauwelijks kerkdiensten bezoeken en die anders aankijken tegen kerk en geloof dan oudere generaties. Betekent dit dat de ruggengraat die de kerk van straks bij elkaar moet houden beschadigd raakt? Ja, dat zou kunnen. De twintigers die de kerk over twintig jaar moeten dragen, weten vaak niet of ze bij de kerk willen horen. Ze binden zich moeilijk aan een gemeenschap, laat staan dat ze zich voegen in de manier waarop oudere generaties geloven en het kerkelijke leven vormgeven. Voor een deel past dit bij hun levensfase. Maar het lijkt erop dat de afstand die ontstaat niet zomaar een 'kerkpauze' is. De kerk en de twintigers blijken vaak vreemden voor elkaar. Terwijl er over en weer ook veel openheid is. Twintigers zijn graag deel van een gemeenschap en ze beseffen dat geloven en onderdeel zijn van een gemeenschap aspecten zijn die bij elkaar horen.

Spagaat

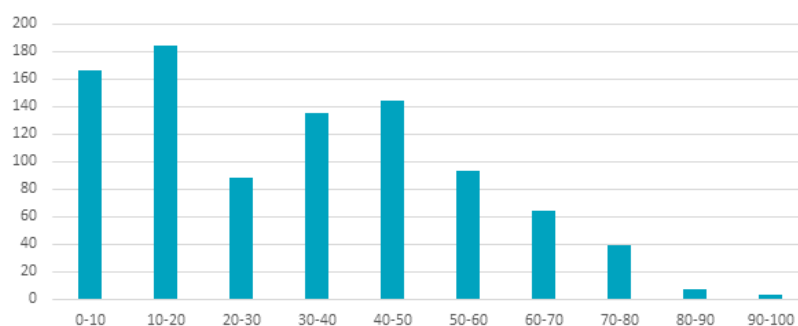
Het voorgaande sluit deels aan bij een algemene trend in onze samenleving. Twintigers zijn hyperindividualistisch, maar ze willen elkaar óók opzoeken. Ze willen ergens bij horen, elkaar ontmoeten, zich kunnen ontplooiën en vermaken. Alleen: hoe speel je daar als organisatie, vereniging en kerk op in? Ook grote cultuurinstellingen merken dat zij niet de juiste toon weten te vinden om twintigers te bereiken. Twintigers sluiten zich liever aan bij gelijkgestemden en richten zelf clubs op voor ontmoeting en actie. Daarbij zijn hoop en openheid voor wat de wereld biedt belangrijke elementen.

Misschien ligt hier wel één van de problemen van de kerk. Kerken proberen

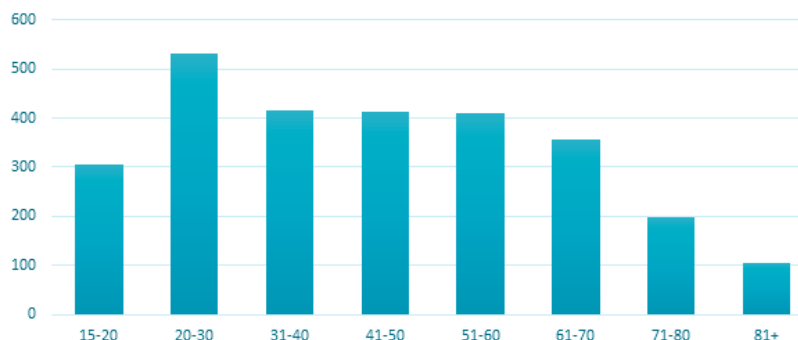
I. De blauwe lijn geeft de demografische opbouw van Noordoost-Nederland in het algemeen weer. De rode lijn geeft de demografische opbouw van de PKN in die regio weer.

Leeftijdverdeling NGK Voorthuizen/Barneveld

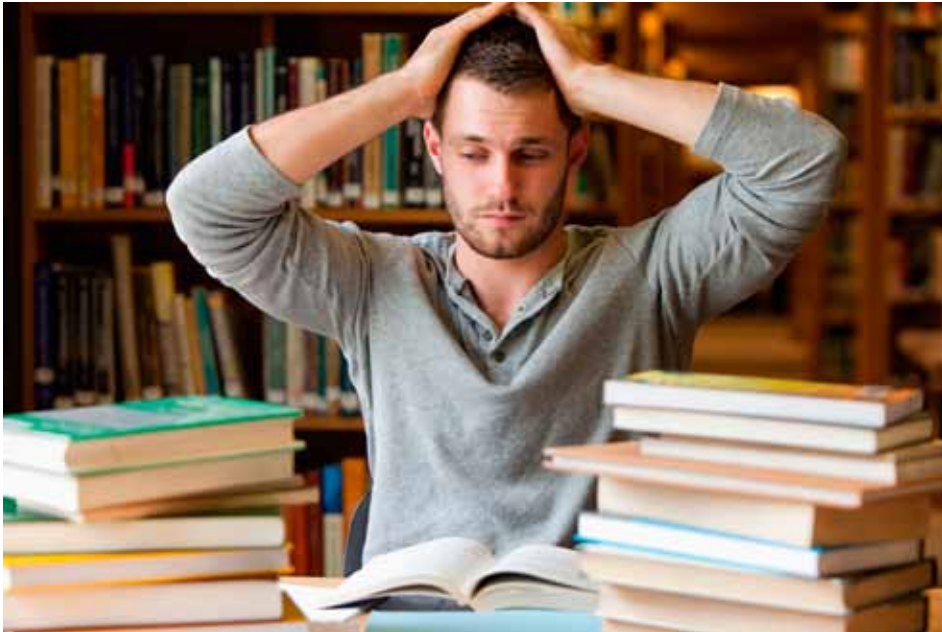

II. De leeftijdsopbouw van de NGK Voorthuizen/Barneveld in 2015. In 2015 passeerde de gemeente de grens van 900 leden; een verdubbeling ten opzichte van het jaar 2000. In die verdubbeling zijn alle leeftijdsgroepen meegegaan, met uitzondering van de twintigers. De daling in deze groep zette vooral in sinds 2008. Er zijn nu evenveel twintigers als in 2000, toen de gemeente de helft kleiner was.

Leeftijdverdeling 6 Gkv-gemeenten

III. De leeftijdsopbouw in zes Gkv-gemeenten, waarbij twintigers wel sterk vertegenwoordigd zijn.

Twintigers ervaren de 'quarterlifecrisis': ze willen authentiek zijn, maar kunnen of willen nog niet kiezen. Ze ontmoeten mensen met nieuwe ideeën, meningen en mogelijkheden; soms zó veel dat het moeilijk is om eigen keuzes te maken. (beeld wavebreakmedia/Shutterstock)

van alles om twintigers erbij te houden, maar vergeten zomaar om hen zelf te activeren. Daar wordt ook een spagaat zichtbaar: twintigers kunnen van alles, mits het past binnen hun flexibele schema's; in de kerk kan alles, mits twintigers zich laten inpassen in de bestaande structuren.

Verwarrend

Wat zijn nu de diepere oorzaken achter de zoektocht van kerken naar de juiste toon om twintigers te bereiken? Wij noemen er drie.

Een oorzaak wordt gezien in de geloofsoverdracht van de ouders. Twintigers zouden niet voldoende geleerd hebben hoe zij hun geloof in deze tijd betekenis kunnen geven. Het is niet zo dat ouders daar direct de schuld van krijgen, maar de oorzaak ligt ook niet alleen bij de twintigers zelf.

Geloven betekent voor twintigers vooral dat ze zich ergens aan kunnen vasthouden, ook al kunnen ze hun geloof vaak niet onder woorden brengen. Hierin speelt ook de verwarrende tijd waarin ze leven een rol. Hun

geloof is kwetsbaar en ze worstelen met geloofsvragen. Zo roept de natuurwetenschap geloofsvragen op die in de kerk onbevredigend beantwoord worden. Maar ze kampen ook met basale vragen. Bestaat God wel? En als Hij bestaat, wie is Hij dan? Juist stellige antwoorden werken dan blokkerend. Twintigers kunnen beter leven met onbeantwoorde vragen dan met verkeerde, stellige antwoorden die weer nieuwe vragen oproepen.

Band

Een tweede oorzaak is de manier waarop twintigers hun geloof vormgeven. Bestaande vormen ervaren zij veelal niet als passend. Voor twintigers betekent geloven niet dat ze standaard op zondag naar de kerk gaan, zeker niet als de vorm van de kerkdienst niet bij hun wereld aansluit. Ook zelfstandig de Bijbel lezen en bidden horen er niet automatisch bij. Het gaat hun vooral om de band die je met God hebt en om wat je aan Hem hebt, los van min of meer verplichte activiteiten. Daarbij zoeken ze naar vormen die bij hen passen en

waarmee ze willen experimenteren. Er klinken niet voor niets steeds meer geluiden om te investeren in nieuwe innovatieplekken en/of activiteiten buiten de reguliere kerkdienst om: ontmoetingsplaatsen waar het evangelie kan worden opgenomen en ervaren.

Veroordelen

Een derde oorzaak is de manier waarop in de kerk naar twintigers gekeken wordt en met twintigers gesproken wordt. Te vaak ervaren zij – bedoeld of onbedoeld – veroordeling van oudere generaties. Dat raakt hen. Het niet veroordelen van anderen om hun geloof en gedrag is dan ook een belangrijke waarde voor twintigers. Iedereen mag zijn eigen geloof, mening en leefstijl hebben. Hierin ervaren twintigers te weinig ruimte binnen de kerk. De beleefde werkelijkheid onder twintigers is dat de kerk communiceert in vormen, regels en structuren, waarmee zij automatisch een oordeel uitspreekt over het leven dat geleefd wordt.

Genezing

Alles overwegend hebben wij de overtuiging dat de toekomstige ruggengraat van veel gemeenten inderdaad broos is. Dit raakt vooral de manier waarop het kerkelijke leven momenteel wordt vormgegeven. Daarbij haken jongeren af en zijn twintigers veelal onzichtbaar. In die zin is er inderdaad een gat. Tegelijk blijft staan dat twintigers zoeken en verlangen naar houvast, naar ruimte en een manier om hun geloof vorm te geven. Misschien betekent realisering hiervan voor de ene gemeente dat een chirurgische ingreep noodzakelijk is. Voor een andere gemeente kunnen rust en 'geen onverwachte bewegingen maken' voldoende zijn voor herstel. Hoe dan ook: laten we bidden om genezing.

Anko Oussoren (GKv) is adviseur bij het Praktijkcentrum. Paul Smit (NGK) is jeugdwerkadviseur bij het NGJ.

Wat zeggen twintigers zelf?

Herkennen twintigers zich in wat over hen geschreven wordt? We hebben twintigers uit verschillende delen van het land en in verschillende levensfasen gevraagd om het voorgaande verhaal te lezen. Ze kregen vervolgens vier vragen. Hieronder een bloemlezing van de meest karakteristieke antwoorden.

Wat herken je in de omschrijving van 'de twintigers'?

'Ik heb toevallig vorige week nog van alles opgezocht over de "quarterlifecrisis", omdat ik me soms behoorlijk onder druk gezet voel, zowel door mezelf als door de maatschappij... Wil ik, nu ik nog jong ben, nog even geen verplichtingen hebben en iets zien van de wereld? Ja. Aan de andere kant zou ik niets liever willen dan mijn wederhelft vinden, over een paar jaar trouwen en tegen de tijd dat ik 30 ben voorzichtig beginnen na te denken over kinderen. Dat is ook wat ik bedoel met maatschappelijke druk: het idee dat ik gefaald heb als ik 32 ben en nog geen kinderen heb.'

'Ik vind het een heel leuke fase, omdat je van allerlei dingen mag en kunt proeven, fouten mag maken en keuzes maakt. Maar je merkt dat die keuzes steeds meer gaan bepalen welk leven je zult gaan leiden en dat is weleens beangstigend. Maak ik wel de goede keuzes? Het is inderdaad een soort overgangsfase van ongebondenheid naar gebondenheid, met name op het werkvlak. Mijn studie is straks afgerond en dan begint "het echte leven". Dat is weleens eng.'

Past geloven op dit moment in je leven?

'Ja, maar dat komt denk ik ook omdat geloven al mijn hele leven normaal is. Tegelijkertijd is het niet zo dat ik alleen daarom geloof. Ik heb er zeker over nagedacht en mijn eigen keuze gemaakt. Het voelt ook veilig en vertrouwd dat er altijd iemand is die met je meekijkt in het leven en die er voor je is.'

'Ik ben vroeger actief betrokken geweest bij de kerk (jeugdkerk, Rock Solid, Solid Friends), maar ik heb nooit het gevoel gehad dat er daadwerkelijk een God is. Ik kan niet zo goed uitleggen waarom niet. Wat er anders zou zijn, weet ik ook niet. Ik denk wel dat er iets moet zijn dat dit alles bestiert en geloof ook niet dat er na de dood niks meer is. Maar wat dat is, weet ik niet. Ik ben daar ook niet mee bezig. Ik probeer niet bij een hogere macht een verklaring te zoeken waarom dingen lopen zoals ze lopen.'

'In sommige opzichten wel, in andere opzichten niet. Rationeel gezien is het een onmogelijkheid. Maar het geloof biedt wel veiligheid en geeft een basis van vertrouwen. Tegelijk legt de vaagheid van de regels in het geloof de verantwoordelijkheid van de interpretatie bij het individu, met soms nare gevolgen. Zoals

valse opvattingen van mensen over wat volgens hun god goed of slecht is. In die zin past het niet bij mij.'

Past een christelijke gemeente op dit moment in je leven?

'Jazeker. Maar vooral omdat ik een lieve vriendengroep heb in de kerk. Op dit moment vind ik daar heel veel steun. Daarbij komt dat je in de gemeente samen over God kunt praten en kunt zingen, en dat is natuurlijk altijd goed. De preek vind ik vaak lastig, omdat ik er niet altijd iets mee kan. Maar dat is geen reden om niet meer naar de kerk te gaan.'

'Nee, dit past niet bij mijn leven. Ik ben met totaal andere dingen bezig en heb geen behoefte aan kerkdiensten, een gemeente en vroeg uit bed gaan op zondagochtend. Heel af en toe ben ik in de kerk, meestal als ik moet zingen. De woorden van de dominee vind ik vaak mooi, maar ze blijven niet hangen en ik doe er weinig tot niets mee tijdens de rest van de week. Ik denk vaak: ik snap dat mensen hier houvast aan hebben en hier troost en hoop vinden, maar ik voel dat niet zo.'

'Ik ben met totaal andere dingen bezig'

Wat spreekt je aan als je aan een christelijke gemeente denkt?

'Het positieve aan een kerkgemeente vind ik de warmte en de betrokkenheid. Ik spreek dan over de gemeente waarin ik ben opgegroeid. Mensen geven elkaar de ruimte om te zijn wie ze zijn en te geloven zoals ze willen. Moeilijke dingen als dood en verlies worden door de gemeente goed opgevangen en mensen bieden elkaar troost. Bovendien kan een kerkgemeente erg veel verdieping geven aan je leven, bijvoorbeeld door Bijbelgroepen of praatgroepen waar mensen met elkaar van gedachten wisselen. Dat vind ik mooi.'

'Wat me afschrikt (het groepsgedrag) is juist ook de kracht van een gemeente. Zo veel verschillende mensen komen uiteindelijk voor hetzelfde samen. Men steunt elkaar en biedt hulp aan, ook wanneer daar niet om wordt gevraagd. Ik heb een gemeente altijd een beetje als een vangnet gezien.'

'Wees daar kerk waar de twintigers zijn'

Hoe steekt de huidige generatie twintigers in elkaar en via welke wegen kan de kerk aan hun behoeften tegemoetkomen? Drie experts laten, elk vanuit eigen ervaring en specialiteit, hun licht schijnen over obstakels, kloven, bruggen en oplossingen die zij onderweg tegenkomen.

tekst Jasper van den Bovenkamp
beeld Johanne de Heus

Maarten Vogelaar, Dorothée Berensen-Peppink en Elisabeth de Bruijn vinden dat de kerk zich wel wat flexibeler mag opstellen om twintigers te bereiken.

Dat het rondetafelgesprek met pionier voor twintigers Elisabeth de Bruijn, onderzoeker Dorothée Berensen-Peppink en studentenpastor Maarten Vogelaar in een statige domineeswoning plaatsvindt, mag best een beetje ironie heten. Vraag twintigers naar een bouwkundig residu uit de hoogtijdagen van het Nederlandse christendom en zij antwoorden: de pastorie. En uitgerekend in die pastorie draait het om de vraag hoe door middel van moderne vormen en een eigentijdse benadering een generatie bereikt kan worden die dit soort kerkelijk erfgoed niet zo vanzelfsprekend meer met het

christelijk geloof van vandaag in verband brengt.

Afijn, dat hoeft een goed gesprek over de nabije toekomst van de christelijke geloofsgemeenschap natuurlijk allerm minst in de weg te staan. De toekomst, inderdaad. En de kerk van vandaag. Want als we het over twintigers hebben, dan hebben we het over mensen die weldra het gezicht van de kerk zullen bepalen. En willen we dat die toekomst een beetje florissant uitpakt, dan doen we er verstandig aan deze mensen serieus te nemen.

Op die manier zitten Elisabeth, Dorothée en Maarten er ook wel in. Ze deden alle drie op hun eigen manier en in verschillende sociale contexten onderzoek naar twintigers. Om erachter te komen hoe deze generatie in elkaar steekt – Wat drijft hen? Geloven ze nog ergens in? Wat vinden ze precies van de kerk? – en om vervolgens manieren te zoeken om ze te boeien, te binden of te interesseren.

Andere planeet

Op hun vragen kregen ze uiteenlopende antwoorden, zo blijkt. Maarten interviewde studenten van de Universiteit van Amsterdam, van wie de meesten zich niet gelovig noemden. 'Als ik op basis van die gesprekken de huidige generatie twintigers in één woord moet samenvatten, dan is het onzekerheid. De werkgelegenheid maakt ze onzeker. Hun dromen en idealen botsen maar al te vaak op een weerbarstige realiteit, en de sterk gevoelde prestatiedruk helpt ook niet mee. Waar ik mee worstel, is dat de kerk op deze onzekerheid geen antwoord lijkt te hebben. Christenen rennen en vliegen zelf ook: in de kerk zijn net zo veel gestresste mensen en burn-outs als daarbuiten. Met alle liefde, maar wat valt er voor een twintiger – christen of niet – dan in de kerk te halen? Als we zelf ook opbranden, dan werkt onze spiritualiteit kennelijk niet.'

Juist twintigers, weet Maarten, hebben behoefte aan richting, rust en vervulling

>> Rondetafelgesprek

>> *'Inspireer mij maar met je verhalen', zeggen ze <<*

in hun leven. 'En die vinden ze in de kerk vaak niet, heb ik gemerkt. Dat raakt me.' Het is niet dat twintigers vandaag geen spirituele ontvankelijkheid hebben.

Maarten: 'Natuurlijk, God is voor velen van hen van een andere planeet. Het draait bij twintigers voornamelijk om het ik en daarmee is het erg menselijk geworden. Niet een god, maar zichzelf zijn het centrum van het leven. Maar ze staan tegelijk heel open ten opzichte van geloof. "Inspireer mij maar met je verhalen", zeggen ze. Alleen: hoe komt de kerk vanuit dat egocentrische bij de grotere verhalen, bij God, bij het transcendente? Jongvolwassenen hebben geen instrumentarium, geen taal meer om die grote thema's op te pakken.'

Appje

'Je hebt wel echt een heel andere doelgroep gesproken dan ik', merkt Dorothée op, die zich in haar onderzoek richtte op twintigers in dorpskerken. 'Wel herken ik veel in jouw beschrijving van zoekende twintigers enerzijds en een tekortschietende kerk anderzijds. Postadolescentie is een aparte levensfase. We hebben het niet meer over jongeren. Boven de 22 raken jongeren toch een beetje van de radar bij jeugdouders en soms ook bij jeugdwerkers. Na die leeftijdsfase zijn er meestal groeigroepen en we verwachten dat twintigers daar wel aan meedoen. Maar zo werkt het gewoon niet. Deze groep heeft specifieke aandacht nodig. De kerk moet hun nabij zijn in hun zoektocht naar het christelijk geloof en hun met een doelgericht aanbod tegemoet treden. Bijvoorbeeld door hen te begeleiden naar een christelijke studentenvereniging. Persoonlijke aandacht is belangrijk, of ze nu in de super-

>>

Klein bier

Stel je voor, je hebt de gelegenheid om een vliegvakantie te boeken. Vanzelfsprekend let je goed op de prijs van de vlucht – dat vooral – en verder op de luchtvaartmaatschappij en de bereikbaarheid van de luchthaven. Welke stad dichtbij ligt, speelt nauwelijks een rol.

Recent had ik gelegenheid om met zoiets bezig te zijn. Geen routineklus. Dat is maar goed ook, dan blijft het bijzonder. Op grond van de prijs (!), de bereikbaarheid van de luchthaven en de betrouwbaar klinkende naam van de luchtvaartmaatschappij viel de keus op Zaventem als vertrekplaats.

Toen werd het 22 maart en kwamen terreur en de angst van zovelen dichtbij. Met zoiets worstel ik. Niet met juist die ene vertrekplaats. Niet met het idee dat het daar straks gevaarlijk(er) is of zo. Wél met de dilemma's die dan weer komen bovendrijven. Bijvoorbeeld de vaststelling dat ik meer geraakt wordt door aanslagen in Parijs en Brussel dan in Kabul en Istanbul. En – net zo actueel en onthutsend – de erkenning dat de discriminatie van broers en zussen in het geloof op een plek dichterbij mij dieper lijkt te raken dan berichten over het zware leven van christenen in Pakistan.

>> 'Gaaf het bij leed ver weg om iets wat niet belangrijk is?' <<

Gaat het bij het leed ver weg om klein bier, iets wat niet belangrijk is? Zo voelen de berichten zeker niet. Toch is er een verschil in beleving, betrokkenheid en drang om iets te doen. Natuurlijk speelt bij die dilemma's de geografische afstand mee. Natuurlijk kan een mens niet de last van de hele wereld dragen en wérfkt het simpelweg als een mens in nood een naam en een gezicht krijgt. Maar toch, het wringt. En het maakt onrustig.

Wat helpt, is het lezen van de verklaring bij Matteüs 25, waar Jezus spreekt over actie voor 'één van de onaanzienlijksten...'. De verklaring zegt dat ook die actie genade is. Die krijg je. Wat rest, is rust. Overgave. Vertrouwen dat God mij wil blijven leren om 'goed te doen' (BGT) en daarin ook keuzes te maken: wat wel, wat niet, waar wel, waar niet. Is de worsteling helemaal weg? Nee, maar er wordt aan gewerkt.

**Leendert de Jong (GKv),
hoofdredacteur *OnderWeg***

markt gaan werken of aan een universiteit studeren. In het laatste geval zou ik willen benadrukken: laat de twintiger niet zomaar gaan. Schakel oud-clubleiding in om contact te houden, bijvoorbeeld door af en toe een appje of een kaartje te sturen naar de student die naar de grote stad is vertrokken.'

Bottom-upbenadering

Elisabeth klinken deze scenario's bekend in de oren. 'Wat ik er nog aan zou willen toevoegen: de twintigers van vandaag zijn enorm getalenteerd en goed opgeleid. Dan doel ik niet alleen op hbo'ers en universitair studenten, maar juist ook op mbo'ers. Ze zijn bijna zonder uitzondering uitstekend ontwikkeld op allerlei terreinen, zoals sport, muziek, expressie en mediawijsheid. En ze zijn wereldwijd door hun vele reizen. Als ik in de kerk iets mis in de benadering van twintigers, dan wel dat er nauwelijks oog is voor hun getalenteerdheid. De kerk zit toch een beetje in de modus van: behouden wat we hebben en denken vanuit bestaande kaders. Zo wordt er vaak gedacht in termen van vacatures, om de boel draaiende te houden. Vanuit een top-downmanier van leidinggeven werken we aan de instandhouding van alles, zonder ons af te vragen wie we zijn en waarom we kerk zijn. Twintigers bereik je beter met een bottom-upbenadering. Leer ze kennen en vraag wat zij willen bijdragen met hun vaardigheden, passies en talenten.'

Wat doet de kerk van Elisabeth op het moment concreet om twintigers te binden? 'We willen ze niet binden, maar verbinden met elkaar en met God. Dat is belangrijk om te noemen. Twintigers laten zich niet binden, maar verbondenheid zoekt iedereen', zegt Elisabeth. 'Er gebeuren mooie dingen, zoals jeugdwerkers die in contact blijven met twintigers, ook nadat ze verhuisd zijn. In Rotterdam is er een zoek- en experimenteerproces op gang gekomen. We willen in contact staan met de twintigers en samen met hen zoeken naar wat geloven betekent voor je dagelijkse leven. Met diverse initiatieven geven we daar vorm en inhoud aan.'

Bedrijfsleven

Alle goede plannen van traditionele kerken ten spijt, Maarten betwijfelt of het überhaupt mogelijk is twintigers via deze wegen aan de kerk te binden. 'De beweging die de kerk nog steeds te veel maakt, is: kom naar ons toe. Initiatieven worden pas geslaagd bevonden zodra jongeren weer in de kerkbank zitten. Maar dat gaan we niet redden. Ik voel er meer voor het goede van Gods gemeente te delen daar waar de twintigers zelf zijn. En dan zie ik wel waar dat weer te verbinden is aan de kerk.'

Maar herkennen twintigers daar vroeg of laat daadwerke-

>> ‘De kerk mag zich wel wat flexibeler opstellen’ <<

lijk de kerk in? Maarten: ‘De kerk is voor een deel heel instrumenteel georganiseerd. Neem classisvergaderingen: zo werkt het bedrijfsleven ook. Er gaat geen enkele spiritualiteit vanuit. Twintigers snakken naar persoonlijke toewijding. Ze vragen: “Ben je geïnteresseerd in mij? Interesseert mijn leven jou?” Als je die vragen met ja kunt beantwoorden, ben je volgens mij als kerk daar present waar je present moet zijn: bij de twintigers zelf.’ Maar nogmaals: herkennen twintigers daar de kerk in? ‘Nee, niet direct, denk ik. Ze zien gewoon gelovigen die met hen praten. Dat stemt me tegelijk wel een beetje somber. Als kerk moet je misschien ook niet te veel water bij de wijn doen om twintigers maar te kunnen bereiken.’

Creativity killer

De kerk is inderdaad voor twintigers wat log georganiseerd, constateert ook Elisabeth. ‘Ik ken een jonge, hartstochtelijk gelovige vrouw die heel creatief is, maar

aangeeft zich niet gezien te voelen in de kerk. “Ook al kunnen we van alles”, zegt ze, “we worden nergens voor gevraagd. Ik voel mij geen deel van het geheel.” Uitgerekend één van de redenen waarom twintigers zich bij een kerk aansluiten, is omdat ze hun talenten willen inzetten.

Als de kerk niet ziet wie haar leden zijn, dan wordt ze een kil instituut. Ik zie haar liever als een lichaam. En om gezond te blijven, moeten we blijven bewegen en verbondenheid ervaren.’

Zowel Dorothée als Maarten vallen haar bij, Elisabeth raakt hier een serieuze kwestie. Uit een grootschalig Amerikaans onderzoek van de Barna Group onder twintigers bleek dat reden nummer één van jonge kerkverlaters is dat zij de kerk ervaren als een *creativity killer*.

Helemaal mee eens, knikt Maarten: ‘De kerk mag zich wel wat flexibeler opstellen. Als het gaat om die talenten, zei men – gelukkig – in mijn oude kerk: we zoeken niet een persoon voor een stoel, maar een stoel voor een persoon. Die benadering levert veel spannende vragen op voor de kerk, want er ontstaan geheide gaten. Soms moeten er natuurlijk ook gewoon dingen gebeuren. Maar die wendbaarheid is van belang om twintigers betrokken te houden.’

Elisabeth: ‘Daarom denk ik ook dat de

grote kerk geen toekomst meer heeft. Er is te veel ingezet op megakerken en projecten die vooral gaan om aantallen en een “makkelijk verhaal”. Ik zie twintigers die zich willen aansluiten bij huisgroepen of kleinschalige kerkplantingsprojecten. Ze gaan liever in een achterstandswijk wonen om daar van betekenis te zijn en gestalte te geven aan het volgen van Christus. Ze kiezen vaker voor ongemak dan voor een makkelijk verhaal.’

‘Ik zie ook wel een categorie twintigers die juist naar de traditionele dienst wil’, reageert Maarten. ‘Ze hebben een bomvolle agenda en verlangen ‘s zondags naar een prikkelarme viering. Ik kom ook twintigers tegen die zich bekeren tot het katholicisme. Ze vinden daar een liturgie die hun rust geeft.’

Toffe dingen

Twintigers zijn in de kerk niet alleen. In de intergenerationale gemeenschap die de kerk is, worden zij onder meer door ouderen omringd. Welke rol spelen die in het leven van jongvolwassen gemeentelieden?

Volgens Elisabeth snakken twintigers naar ‘opa’s en oma’s die iets delen van hun levenservaring, van wat belangrijk is in hun leven’. Dorothée: ‘De “wijsheid van de grijsheid” zouden we meer

Tips en handreikingen om twintigers te interesseren voor kerk en geloof

1. De kerk

Deel het goede van Gods gemeente daar waar twintigers zijn, in plaats van te verwachten dat zij naar de kerk komen. Onthoud: waar Christus is, daar is de kerk.

2. De dienst

Waarom niet eens nadenken over alternatieve vieringen? Bied bijvoorbeeld meerdere workshops aan: de ene groep gaat worshippen, elders wordt een groepsgesprek gevoerd

en even verderop vertaalt men een boodschap in kunst. Of denk aan stiltevieringen met rust en ruimte en de *lectio divina* als geestelijke oefening.

3. Het contact

Wees authentiek, toon belangstelling, laat merken dat je werkelijk geïnteresseerd bent. En verlies twintigers niet uit het oog zodra ze verhuizen of gaan studeren. Stuur een appje, kaartje of bloemetje.

4. De preek

Die moet praktische levenslessen bevatten. Zorg voor herkenbare voorbeelden die aansluiten bij de belevingswereld van twintigers. Maak ‘m niet te lang. Zorg voor interactie: voor, tijdens en na de preek.

5. De boodschap

Twintigers vinden maar één ding belangrijk aan een boodschap: is die relevant?

Deelnemers

Elisabeth de Bruijn is sinds september 2014 pionier voor twintigers namens de GKv in Rotterdam. In opdracht van de classis deed ze onderzoek onder tachtig twintigers naar hun redenen om zich al dan niet bij een kerk aan te sluiten.

Maarten Vogelaar is als studentenpastor uitgezonden vanuit een samenwerking tussen IFES en vier Amsterdamse kerken: Via Nova (CGK), Hoop voor Noord (CGK), Tituskapel (GKv) en Jeruzalemkerk (PKN).

Dorothée Berensen-Peppink is actief in de PKN en studeerde in 2013 af op een onderzoek waarin ze de perceptie van twintigers als het gaat om hun betrokkenheid bij de dorpskerk in kaart bracht. Ze werkt als onderzoeker bij het platform Connecting Churches and Cultures binnen de Protestantse Theologische Universiteit.

>> 'Ga eerst maar eens met ze in gesprek' <<

kunnen benutten. Soms merk ik wel dat 60+ers handvatten zouden willen krijgen om persoonlijke en open geloofsgesprekken met twintigers te kunnen voeren. Hoe ben je nu authentiek christen? Durf je kwetsbaar te zijn over je overtuigingen, maar ook over je twijfels? Toerusting op dit vlak is zeer wenselijk, vooral in de dorpen, waar zestigers over het algemeen minder hoog zijn opgeleid. De jongere generatie streeft hen voorbij, waardoor dat soort gesprekken niet meer vanzelf ontstaat.'

Elisabeth: 'In onze gemeente geeft een

vrouw van 86 catechese aan twee twintigers. Er gebeuren dus ook heel toffe dingen.' Dorothée: 'Heel goed om dat soort dingen te noemen! Die wijsheid van de "berg aan zestigers" moeten we benutten.'

Hoe dan ook blijven jongeren maar afhaken, getuige ook het recent uitgebrachte rapport *God in Nederland*. In hoeverre is het individualistische karakter van het protestantisme hiervoor verantwoordelijk? Want twintigers zoeken gemeenschap, willen onderdeel zijn van iets groters, zo blijkt uit de diverse onderzoeken. Dorothée bevestigt dat: 'Vaak wordt voor twintigers ingevuld dat ze op zichzelf gericht zijn, maar als je vraagt wat ze van de kerk verwachten, dan is een vaak terugkerend antwoord: "Dat het een geloofsgemeenschap is." Relevantie – de boodschap moet raken aan mijn leven – en

ontmoeting tussen generaties, dát vinden ze belangrijk.'

Hebben de deelnemers aan het gesprek heldere ideeën over hoe ze twintigers binnenboord kunnen houden of kunnen interesseren voor geloof en kerk? 'Ga eerst maar eens met ze in gesprek', oppert Dorothée. 'Kerken zijn snel geneigd om doenerig of toberig te doen, maar in hun hunkering naar authenticiteit vinden twintigers het oprechte geloofsgesprek of de gezamenlijke spirituele zoektocht heel belangrijk. En laten we dan beginnen bij het begin: Christus, die het fundament van de kerk is.'

Maarten: 'De kerk heeft misschien te veel een verkoopmentaliteit gehad: een boodschap over de muur gooien en dan roepen: *come to us!* Ik zie inmiddels voldoende christelijke gemeenschappen en bewegingen die deze houding hebben

veranderd. “We zijn er voor jou”, zeggen ze steeds vaker. Dat is een goede ontwikkeling! Iets anders wat ik in veel gesprekken met twintigers merk: ze genieten van gekke mensen. Burgerlijkheid vinden ze echt vreselijk. Ze willen geen grijze muisen in de kerkenraad, maar uitgesproken persoonlijkheden, dwarsliggers.’

Elisabeth wijst op het kernwoord uit haar onderzoek: relevantie. ‘Veel twintigers gaven aan niets te missen als ze niet naar de kerk gaan. Ze hebben niet het gevoel dat de dienst of de boodschap urgent en belangrijk is, dat ze erbij moeten zijn. Het gaat niet over hun leven, zeggen ze. Twintigers maken keuzes voornamelijk op basis van de vraag: is het relevant voor me? Het moet in de kerk ook over hen gaan.’

Dorothee: ‘De preek moet een praktische

levensles zijn met herkenbare, eigentijdse voorbeelden. Twintigers herkennen zich vaak niet in formuleringen als “wat een troostvol woord”. Ze zitten in een tamelijk ambitieuze levensfase en voelen zich energiek; troost is dan niet altijd herkenbaar.’

Elisabeth: ‘Ze vinden het daarentegen wel superinspirerend om verhalen te horen van mensen die hun leven hebben opgeofferd om Christus te volgen. Dat soort radicaliteit en echtheid spreekt hen aan.’ Elisabeth wil graag nog een kernwoord noemen: kwetsbaarheid. ‘Denk aan het boek *De kracht van kwetsbaarheid* van Brené Brown, dat enorm veel gelezen wordt. Als predikanten en kerkenraden willen weten hoe ze in verbinding kunnen komen met twintigers, zouden ze dat boek moeten lezen.’

Bubble

De kerk zou er wat Maarten betreft ook goed aan doen twintigers te leren om hun geloof in het leven van alledag handen en voeten te geven. ‘Anders blijven ze in de christelijke bubble hangen. Ze gaan christelijke problemen oplossen, zoals “houd ik wel voldoende stille tijd?” en “mis ik niet het plan van God?” Vervolgens kunnen ze helemaal niet uitleggen wat het goede nieuws van het evangelie eigenlijk is. In een recent onderzoek van collega’s zeggen sommigen zelfs doodleuk: dat ligt aan het evangelie zelf. Maar het goede nieuws voor hen is ook goed nieuws in hun dagelijkse omgeving. Er ligt voor de kerk een uitdaging om twintigers dát te helpen formuleren.’

Jasper van den Bovenkamp (PKN) is journalist bij Tekstbureau Vakmaten (www.vakmaten.nl).

(advertenties)

Inspiratie voor reisgenoten

Neem een proefabonnement: www.onderwegonline.nl
Eerste drie maanden gratis!

richting inspiratie

OnderWeg

ONZE NIEUWE ACTIEKRANT IS UIT!

AIX

Download 'm nu via onze website

Als je daar toch bent, lees dan ook over theologie studeren in Frankrijk, met subsidie van de Stichting.

Merci Beaucoup!

TU Kampen & FJC Aix-En-Provence
Kijk op: kampen-aixenprovence.nl

Stichting Woord en Wereld

Nader Bekeken: een gezonde boodschap voor kerk en wereld

Nader Bekeken is een maandblad om het gereformeerde leven te stimuleren en te versterken, een gezonde boodschap voor kerk en wereld. Samenwerken aan het verlangen om opgewekt, eigentijds en gelukkig gereformeerd te zijn.

Ga nu naar woordenwereld.nl voor een abonnement!

De cahiers van Woord en Wereld
Verantwoord meehelpen aan gereformeerde meningsvorming

Woord & Wereld geeft handzame boekjes uit: prima studiemateriaal, dat verantwoord meehelpt aan gereformeerde meningsvorming.

Ga nu naar woordenwereld.nl voor een abonnement en ontvang elk jaar vier boekjes voor slechts € 37,00!

Ook in de boekhandel verkrijgbaar.

www.woordenwereld.nl

[@NaderBekeken](https://twitter.com/NaderBekeken)

www.facebook.com/naderbekeken

Wat leer je vanuit het evangelie over twintigers en de kerk?

Nieuwewereldwijn

Als je jonge wijn in oude zakken giet, dan scheuren ze, doordat de rek eruit is. Jonge wijn heeft ruimte nodig. De ruimte van Gods nieuwe wereld.

tekst **René Barkema**

beeld **Renata Sedmakova/Shutterstock.com**

Nooit zal ik de Goede Vrijdag vergeten in het jaar waarin ik 33 jaar was (nu vijf jaar geleden). Het verhaal kwam die dag meer binnen dan ooit tevoren. 'Zo oud als ik nu ben, zo oud was Jezus toen Hij aan het kruis hing', dacht ik. Nooit gedacht dat Hij zo jong was! Ik heb altijd het gevoel gehad dat de kerk iets van wijze, grijze mensen was. Maar Jezus is 33 jaar oud geworden.

Deze geweldige rabbi, die met zijn onderwijs iedereen verstand liet staan, had bovendien leerlingen. Hoe oud zouden die zijn geweest? In het Duits heten de leerlingen van Jezus *Jünger*. Mooi woord. Het ligt ook voor de hand: een leerling is jonger. Zie je Jakobus en Johannes met hun vader Zebedeüs, aan de slag met boten en netten, als een soort familiebedrijfje? Als Jezus hen roept, laten ze hun vader achter. Was hun vader nog de hoofdverantwoordelijke? Waren ze zelf twintigers? Het zou de vraag die ze aan Jezus stelden kunnen verklaren: 'Wie van ons zal straks het belangrijkste zijn?'

Waren het twintigers die vol boosheid en bezieling aan Jezus vroegen: 'Zullen we vuur uit de hemel laten komen om de mensen hier te doden?' Zo van: als ze ons daar niet moeten, platbranden dan maar?

Waar haalden de leerlingen de tijd vandaan om Jezus te volgen? Drie jaar lang zijn ze bij Hem in de buurt. Twee aan twee gaan ze voor Jezus uit om het goede nieuws van het koninkrijk te vertellen, zieke mensen beter te maken en kwade geesten weg te jagen. Tijdens Jezus' sterven zijn ze er. Bij Jezus' opstanding zijn ze er. Bij de uitstorting van de heilige Geest zijn ze er. Waren ze nog in opleiding en had-

den ze ruimte om van opleiding te switchen? Van visser achter pa aan naar visser achter Jezus aan?

Jonge wijn

Jezus lijkt de grootste problemen te hebben met de oudere generatie. Of liever andersom: de oudere generatie – letterlijk: de oudsten en de (wets)leraren – heeft de grootste problemen met Jezus en zijn leerlingen. Ze hielden zich niet aan de tradities en gebruiken van hun voorouders.

Jezus heeft het over nieuwe kleding en jonge wijn, een nieuw verbond en een nieuw gebod, nieuwe relaties en een nieuwe ethiek, kortom: over Gods nieuwe wereld. Hij zegt tegen de farizeeën en wetsleraren: laat die wijn uit de oude wereld toch staan, probeer die uit de nieuwe wereld eens!

Op eenzelfde manier bestaat tussen twintigers en de kerk vaak spanning. Er is dus weinig nieuws onder de zon. Maar laten we scherp zijn. Het voelt niet helemaal oké om het in een kerkelijk magazine te hebben over twintigers, terwijl heel weinig twintigers dit ooit lezen. Laten we daarom de vraag omdraaien. Niet: hoe betrekken we twintigers bij de

>> Laten we de vraag omdraaien. Niet: hoe betrekken we twintigers bij de kerk? Wel: hoe betrekken we de kerk bij twintigers? <<

Jezus bij de bruiloft in Kana; schilderij van Maerten de Voos uit 1597.

kerk? Wel: hoe betrekken we de kerk bij twintigers? Neem het woord 'kerk'. Jammer dat dit woord sinds 2004 in de NBV staat en sinds 2014 nog vaker in de BGT. Het roept associaties op met een gebouw, een aparte wereld, verdeeldheid, zondag, zo moet het, zo hebben we het afgesproken. Doordat deze invulling van het woord 'kerk' wordt opgelegd aan twintigers, ervaren ze vaak veroordeling. Twintigers geven aan dat ze hechten aan een persoonlijke band met andere leerlingen van Jezus. Die persoonlijke band komt tot uitdrukking in goede communicatie en persoonlijke aandacht. Het gaat om verbinding. Van God kun

je leren dat Hij zich met ons verbindt, zonder voorwaarden vooraf. Hij gaf Jezus toen wij nog zondaren waren, toen wij nog vijanden waren, toen wij nog dood waren.

Sterk

Twintigers zitten te springen om een relevant verhaal. Wat is nou precies het goede nieuws en wat heeft dat te maken met mijn leven? Het goede nieuws van Jezus is niet: ik zeg en jij moet, maar: ik geef en jij krijgt. In plaats van Gods wet komt Gods hart. Hoe jonger de mensen, hoe gevoeliger ze daarvoor vaak zijn.

>> 'Jongeren, jullie zijn sterk, Gods boodschap blijft in jullie' <<

'De vraag naar de kerk als een plek voor deze twintigers, is een vraag naar innovatie: veranderingen die verder gaan dan aanpassing van het bestaande', schrijft psychologe en theologe Inger van Nes. Jonge wijn in nieuwe zakken dus. De kerk is geen heilige plaats, maar een gemeenschap van heilige mensen. Prachtig hoe Joël in die oude wereld al profeteerde: door de Geest zullen jullie zonen en dochters profeteren, jongeren zullen visioenen zien en oude mensen zullen dromen krijgen. Door de Geest verdwijnt de oude wereld van een heilige tempel met verheven mannen die de gewijde wet handhaven. Gods volk wordt een veelkleurige gemeenschap van vrouwen en mannen, jongeren en ouderen. Samen vormen zij een gemeenschap van heilige mensen. Indrukwekkend klinken de woorden van Johannes: 'Ouderen, jullie kennen Gods Zoon die er al is vanaf het begin. Jongeren, jullie zijn sterk, Gods boodschap blijft in jullie. Jullie hebben de duivel overwonnen.'

Jongeren worden door Joël en Johannes en zeker door Jezus neergezet in hun kracht. Jullie zijn sterk. Jullie hebben de duivel overwonnen. Hoe veelzeggend! Dat zijn woorden waarin een enorm vertrouwen doorklinkt. Maar in de kerk worden twintigers vaak gezien als mensen die moeite hebben met het vinden van een goede levensrichting of levensstijl, die in een wereldse omgeving werken of studeren, die blootstaan aan de verleidingen van deze tijd. Alsof het nog zondaren zijn. Als jongere wil je graag gezien worden, meetellen, meedoen, getraind en ingezet worden. Als leerlingen van Jezus die het goede nieuws van het koninkrijk brengen, het verhaal van onvoorwaardelijke liefde laten klinken en dat onderstrepen met daden van genezing en herstel.

Jezus had een groep leerlingen die niet naar Hem toe hoefde te komen. Hoe revolutionair! Hij was een rabbi die zelf op zijn leerlingen afstapte. Volg Mij! Hij maakte er een groep van, Hij stelde hun vragen, Hij schakelde hen in, Hij stuurde hen op weg, Hij gaf hun verantwoordelijkheid. Nog voordat de Geest gekomen was. En toen de Geest gekomen was, stuurde Hij hen op weg naar alle volken. Met één boodschap: liefde. Niet: ik zeg, jij moet. Wel: ik geef, jij krijgt.

Tegen de orde

Opvallend veel verhalen over Jezus spelen zich buiten de tempel en de synagoge af. Daar zijn de leerlingen van

Jezus vaak te vinden. Bij tollenaar Levi thuis, aan tafel. Bij tollenaar Zacheüs thuis, aan tafel. Op een berghelling met duizenden mensen, om te eten (niet één keer, minstens twee keer). In een korenveld, graankorrels fijn wrijvend. Op een bruiloft, aan de wijn. Bij farizeeër Simon, aan tafel. Die gemeenschap van heilige mensen heeft dus veel te maken met eten, naar mensen toe gaan, het samen goed hebben. Als Jezus wel in een synagoge is, dan doet Hij doorgaans dingen die regelrecht tegen de orde van dienst ingaan. Een man met een vergroeide hand wordt genezen. Een vrouw met een kwade geest wordt genezen.

Voor de tempel geldt hetzelfde. Als Jezus daar is, gebeuren er onverwachte dingen. Met een zweep maait hij het tempelplein schoon. En een vrouw die is vreemdgegaan en op heterdaad is betrapt, spreekt hij op het tempelplein vrij. Jonge wijn. Een nieuw verbond. Een nieuw gebod. Nieuwe relaties. Een nieuwe ethiek. Gods nieuwe wereld.

Grenzen

Voor twintigers, maar net zo goed voor tachtigers, is het zó belangrijk om te beseffen dat het goede nieuws van Jezus niet gaat over de kerk, maar over het koninkrijk (NBV), Gods nieuwe wereld (BGT). Mensen die Jezus navolgen, blijven altijd *Jünger*, leerlingen, kinderen. Zelfs in hun grijze dagen blijven ze fris en groen.

Laten we elkaar de ruimte geven. De apostelen hebben de heidenchristenen nooit een orde opgelegd, maar slechts vier richtlijnen gegeven, die zo algemeen zijn dat je je best moet doen om ze niet te begrijpen. 'We willen het jullie niet te moeilijk maken. Jullie hoeven alleen de regels te volgen die echt nodig zijn.' Wat een leiders!

Als Jezus bij zijn vertrek zijn leerlingen de Geest nalaat, dan belooft Hij dat die hen zal helpen om de waarheid helemaal te begrijpen. Hij laat geen norm na, Hij laat zijn Geest na. Zo geeft Hij ruimte.

Twintigers hebben ruimte nodig voor het experiment, ruimte om grenzen te verkennen en grenzen te verleggen. Als je jonge wijn in oude zakken giet, dan scheuren ze, doordat de rek eruit is. Jonge wijn heeft ruimte nodig. De ruimte van Gods nieuwe wereld.

René Barkema is predikant van de GKv Amersfoort-Centrum.

“Door mijn studie kan ik andere jongeren helpen.”

Geef Keniaanse studenten een kans: ga naar edukambani.nl

of geef direct op NL90INGB 0003 1864 02

Open
dag

Als je gelooft in je werk!

20 april 2016
15.00 - 18.00 uur

viaa.nl

Sprekend Presenteren
Training & Opleiding, Coaching en Management

**Uw doel is toch dat uw boodschap helder,
duidelijk en, met passie overkomt en begrepen wordt?**

Train u zelf om in 2 dagen
een goede spreker te worden!

Ook voor predikanten en andere kerkelijk werkers

Informatie en aanmelden: www.sprekendpresenteren.nl

op locaties in heel Nederland | Piet van Meurs, trainer/coach

Heerlijk oneerlijk

... opdat hun zonden worden vergeven. (Lucas 24:47)

tekst **Roel Venderbos**

beeld **Alberto Masnovo/iStockPhoto**

Vlak voordat Hij teruggaat naar zijn Vader in de hemel, vertelt Jezus zijn discipelen met nadruk wat ze moeten doen: mensen oproepen tot inkeer en omkeer, zodat ze weer beseffen wie ze zijn en wie hun maker en Vader is. En zullen leven als vrije kinderen van Hem, omdat Hij hun alle schuld vergeeft. Het zou me niet verbazen als Jezus' discipelen toen moesten denken aan hoe het allemaal begonnen was.

Makkelijker

Marcus vertelt hoe Jezus enthousiast werd binnengehaald, maar dat vrijwel direct de problemen begonnen die tot zijn kruisdood zouden leiden. In Kafarnaüm had Hij tegen een gehandicapte man gezegd dat zijn zonden waren vergeven (Marcus 2:1-12). Dat kon Hij niet zeggen, vonden een paar Schriftgeleerden. Zij kenden de vele offer-rituelen die God had voorgeschreven om vergeven te kunnen worden, en dan kun je niet zomaar tegen iemand zeggen dat zijn zonden vergeven zijn. Zonden vergeven, dat kan God alleen. Jezus zag dat zijn woorden hen irriteerden. Vertel Mij eens, reageerde Hij, wat is makkelijker te zeggen: 'Uw zonden worden u

vergeven' of: 'Sta op, pak uw bed en loop'? Vervolgens zei Hij het laatste tegen de gehandicapte man. Die stond op en rende enthousiast weg. Was de genezing makkelijker dan zonden vergeven?

Loser

Drie jaar was Hij zo door het land getrokken. Toen werd Hij aan het kruis gespijkerd. Naast Hem hing een moordenaar, misschien wel een verschrikkelijke terrorist. Maar aan het eind van zijn leven kwam hij tot inkeer. Dat kwam niet door wat de mensen rond het kruis over Jezus zeiden. Iedereen dreef de spot met Hem. 'Koning der Joden' stond op het bordje. Nou, als Hij ook maar een beetje koning was, zou Hij zichzelf toch wel redden. Hij zag er niet uit: naakt, bebloed, weerloos. Geen verlosser, maar een loser! Maar die moordenaar had door dat Jezus een échte koning was. Hij had Hem met opgeheven hoofd horen bidden voor de mensen die de spot met Hem dreven: 'Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.' Daar haakt hij bij aan: 'Jezus, denk aan mij wanneer U in uw koninkrijk komt.' En hij kreeg te horen dat hij diezelfde dag nog met Jezus het paradijs binnen zou wandelen... Tot het laatst toe bleef Jezus vergeving schenken.

Lapzwansen

Lekker makkelijk, zegt iemand. Je berooft je leven lang mensen, je moordt zelfs. Vervolgens kom je vlak voor je dood tot bekering en dan loop je gewoon het paradijs binnen. Lekker makkelijk, zei de oudste zoon uit de gelijkenis over zijn broer. Hij leeft er lekker

op los en als het geld op is, komt hij terug bij pa. Die verwelkomt hem met een grandioos diner.

Lekker makkelijk, zeiden de mensen uit de gelijkenis van de werkers van het laatste uur. Wij werken ons de hele dag uit de naad, zij werken net een uurtje en krijgen hetzelfde loon!

Lekker makkelijk, zeggen keurige kerkmensen vandaag. Wij zetten ons in voor Gods koninkrijk, en dan heb je die lapzwansen en zij komen er óók...! Zou het écht 'lekker makkelijk' zijn? Jezus zou zeggen: 'Wat is makkelijker: je rolstoel weg of je schuld weg? Weet je dat het Mij mijn leven kostte om jouw schuld te vergeven?' Nee, genade is niet lekker makkelijk, wel heerlijk oneerlijk! De één ontvangt het eerder dan de ander. Ook jij mag vandaag al met Hem het paradijs binnenwandelen. En als je echt van genade leeft, zul je niet met een verongelijkt gezicht, maar blij naar een ander kijken.

Roel Venderbos is deeltijd predikant van de NGK Kampen en deeltijd geestelijk verzorger in een verpleeghuis.

Om over na te denken

- Lukt het jou om je aan Gods genade gewonnen te geven?
- Hoe merken anderen aan jou dat je van genade leeft?
- Wat is er zo paradijselijk aan het leven uit genade?

>> Je kunt niet zomaar tegen iemand zeggen dat zijn zonden vergeven zijn <<

Buiten de poort

Gedurende één avond was Amersfoort het centrum van de wereld. The Passion bezocht de stad en ik was erbij. Voor *city marketeers* een Witte Donderdag die niet meer stuk kon. Waar komen heden en verleden beter tot elkaar dan in Amersfoort? Als de laatste uren van het lijdensevangelie zich afspelen tussen de monumentale Koppelpoort en het futuristische Eemhuis, hoe mooi is dat?

Zo rekende de stad zich rijk met dit evenement en de kerken pikten een graantje mee. Een leskaravaan trok langs de scholen in Amersfoort om de Bijbelse achtergrond van het spektakel naar voren te halen. Ook het werk onder vluchtelingen kwam voor het voetlicht en werd verbonden met het lijden van Jezus. Mooi was het getuigenis van Samer Younan, de Syrische voorganger van Oase, die met het kruis meeliep. Toen hem gevraagd werd naar het kruis, sprak hij over de opstanding. Als je vluchtweg strandt, ook dan mag je weten dat lijden en dood niet het laatste woord hebben.

>> Of blijft het kruis toch vreemder en mysterieuzer dan wij op het plein met elkaar beleefden? <<

Dus aan alle kanten zoemde het evangelie door de stad. The Passion als *talk of the town*, daar knijpt iedere voorganger zijn handen bij dicht.

Maar Stille Zaterdag zette een kras op mijn ziel. Hoofdrolespeler Martijn Fischer liet zich in het tv-programma *De Kwis* kruisigen aan een stapel bierkratjes als een mislukte Hazes. Wat moet je daar nu mee? Is dit een acteur die door de mand van goede smaak valt? Of blijft het kruis toch vreemder en mysterieuzer dan wij op het plein met elkaar beleefden? Fischer had de gevoeligheid rond het kruis in ieder geval onderschat, zei hij zelf. Dat lijkt me een understatement.

Een volgende keer zou je het kruis de stad uit kunnen dragen.

Met een publiek dat het niet volhoudt en vertrekt voor het einde daar is. Want dwaas blijft het in ogen van mensen, de kracht van het kruis.

Joost Smit is predikant van de GKv Amersfoort-Vathorst.

Evangeliseren via sociale media

Op zoek naar

Via internet kun je miljoenen mensen met het evangelie bereiken. Tegelijkertijd is het verstandig om de oproep van Prediker in gedachten te houden: 'Werp uw brood uit over het water, want na vele dagen zult u het vinden.' Ook al kun je vrij precies nagaan hoeveel mensen je met je boodschap bereikt, het is veel lastiger inzicht te krijgen in hoeverre die boodschap werkelijk landt. Hoe krijg je persoonlijk contact?

tekst **Marten Visser**

beeld **Highways England/Flickr**

Er zijn gelukkig veel mensen die op Facebook reageren, maar de grote meerderheid doet dat niet. Onderdeel van een goede zendingsstrategie op het internet is daarom altijd de zoektocht naar manieren om ook

Activiteiten GlobalRize

- In Thailand worden evangelisatiecursussen via het internet aangeboden.
- Momenteel wordt software ontwikkeld om cursussen aan te bieden aan de miljoenen Facebookvolgers.
- De nadruk ligt op chronologische Bijbelstudies (van Genesis tot Nieuwe Testament) om de deelnemers inzicht in Gods heilsplan te geven.
- Begeleiders proberen cursisten altijd te verbinden met een plaatselijke gemeente (als ze dat nog niet zijn).

r persoonlijk contact

persoonlijk contact op te bouwen. Dat kan bijvoorbeeld door het aanbieden van internetcursussen. Zelf heb ik hier veel ervaring mee opgedaan in Thailand. In vijftien korte lessen volgen de cursisten de hoofdlijn van de Bijbel. Elke les wordt afgesloten met een aantal open vragen. Elke student krijgt een mentor toegewezen die de antwoorden bekijkt en met de student in gesprek gaat.

Levensproblemen

Op verschillende manieren worden mensen uitgenodigd aan de cursus deel te nemen. Dat gebeurt onder andere via een Facebookpagina met een groot bereik, via Google-advertenties, en via internetpagina's die iets vertellen over levensproblemen (zoals schulden, drankmisbruik,

Via sociale media kunnen we allemaal laten zien wat God voor ons betekent.

Wat kun je als kerk doen?

In de eigen omgeving:

- Gemeenteleden kunnen zich aanmelden als e-coach voor de Waarom Jezus?-cursus van Jesus.net.
- Bied zelf een Bijbelcursus op internet aan, een bestaande of één die je zelf ontwikkelt.

Internationaal:

- Gemeenteleden kunnen zich aanmelden als begeleider voor de Engelstalige evangelisatiecursus van GlobalRize.
- Overleg met partnerkerken in het buitenland over het opzetten van internetcursussen. Dit kan zowel zijn voor evangelisatie, discipelschap, als voor leiderschapsontwikkeling.
- Vraag een Google Grant aan, waardoor je gratis reclame voor je cursussen kunt maken.

zelfmoordgedachten) of actuele onderwerpen (Valentijnsdag, een nationale crisis). Vervolgens worden mensen uitgenodigd na te denken over Gods plaats in hun leven door de cursus te volgen. Cursussen horen echter niet het eindpunt te zijn. Hoe waardevol het persoonlijke contact via internet ook is, uiteindelijk hoort iedereen thuis in een plaatselijke kerk. De laatste stap die bij internetzending dan ook gemaakt moet worden, is het in contact brengen van de cursisten met een plaatselijke kerk.

Allemaal

Organisaties zoals GlobalRize en Jesus.net kunnen een rol spelen in het ontdekken van goede strategieën, het produceren van goede materialen, en het heel gericht proberen te bereiken van mensen die bijna geen kans hebben het evangelie te horen. Maar een nog belangrijkere rol is voor ons allemaal weggelegd. Via sociale media kunnen we allemaal laten zien

wat God voor ons betekent. Dat kan op een heel ontspannen manier, omdat we niemand rechtstreeks aanspreken. We strooien onze berichten de wereld in en mensen kunnen zelf weten of ze eraan voorbijgaan, of erop reageren. En het kan op zo veel verschillende manieren: kort iets zeggen over wat je in de kerkdienst hebt geleerd of ervaren; je dank tot God uitspreken; een bericht van een christelijke Facebookpagina delen; een koppeling plaatsen naar een christelijk artikel of een Bijbelcursus; aanbieden voor mensen te bidden als ze een persoonlijk bericht aan je sturen.

Internetzending – of het nu in het groot of in het klein is – is een belangrijke manier waarop deze wereld hoort over Jezus, de weg, de waarheid en het leven.

Marten Visser was eerder evangelist onder asielzoekers en kerkplanter in Thailand en is nu directeur van GlobalRize (www.globalrize.nl).

De praktijk: wat doen kerken met en voor twintigers?

'Stropdas af, orgel eruit? Daarmee kom je er niet'

Hoe verbind je twintigers met God en de gemeente? Het is allesbehalve een gemakkelijke opgave, zo blijkt in gesprek met vier gemeenten die zich actief met die vraag bezighouden. Maar het kán wel.

tekst **Felix de Fijter** beeld **Syda Productions/Shutterstock**

Noorderlicht **Rotterdam** is een 'eigen-tijdse en levendige kerk' in Rotterdam-Blijdorp, met als thuisbasis de Prinsekerk (PKN). De gemeenschap heeft veel aantrekkingskracht op twintigers, zegt predikant-pionier Niels de Jong. Dat heeft ook z'n keerzijde: 'We hebben veel gebeden om oudere gemeenteleden.' De Jong is sinds 2012 werkzaam bij Noorderlicht. In de vijf jaar daarvoor was hij vanuit de IZB betrokken bij de hervormde

tigers te bereiken, terwijl die doelgroep in Rotterdam toeneemt. Omdat De Samaritaan groeide, was het niet verstandig om alles op de schop te gooien om juist twintigers te bereiken. Daarom werd besloten om daarnaast een andere gemeente te starten, die ook mensen zonder kerkelijke bagage kan aanspreken.' Op nog geen twee kilometer van het kerkgebouw van De Samaritaan werd een onderkomen gevonden: de Prinsekerk. De Jong: 'De gemeente daar was sterk vergrijsd, het kerkgebouw werd niet meer gebruikt voor de zondagse diensten en vanuit de wijkgemeente kwam toestemming om te starten met Noorderlicht.' Dat is nu vier jaar geleden. De Jong begon met een maandelijkse dienst en daaromheen werd geïnvesteerd in *missional communities*, kleine groepen met een sterke focus op het eigen netwerk. 'Daarin is de gemeente van de grond gekomen. We groeiden naar een tweewekelijkse samenkomst en

inmiddels komen we elke week samen.' Vanaf het begin had Noorderlicht een sterke aantrekkingskracht op twintigers. 'Zo sterk dat we zelfs hebben gebeden om meer oudere mensen. Gelukkig komen er nu steeds meer veertigers in beeld', zegt De Jong. Zijn gemeente telt inmiddels zo'n 150 leden en 50 betrokkenen en is ruwweg op te delen in drie evenredige groepen. 'Een groep was al christen, maar kwam in Rotterdam wonen en zocht een kerk. Een tweede groep woonde al in Rotterdam, maar zocht nog aansluiting bij een gemeente. Een laatste groep bestaat uit "intreders" en "herintreders", vaak zonder al te veel kerkelijke achtergrond. In hun tienerjaren hebben ze de kerk vaarwel gezegd. Nu ze 25 zijn, gaan ze toch weer op zoek.'

Niet revolutionair

Wat verklaart het succes van Noorderlicht Rotterdam? 'Dat zit 'm in kleine

>> *'We gaan toch geen institutionele kerk worden, hè?' <<*

wijkgemeente De Samaritaan, ook in Rotterdam. De Jong: 'De Samaritaan is een meer traditionele PKN-gemeente, waar op zondag gezangen en psalmen klinken. Het bleek lastig om niet-kerkelijke twin-

Twintigers houden van persoonlijk en laagdrempelig.

dingen', zegt De Jong. 'De dienst begint later, om half twaalf. De liturgie is meer *blended*, met Opwekkingsliederen en liederen van Sela, maar ook met psalmen en 'Amazing Grace'-achtige liederen. Er is geen orgel maar een piano en we spreken de taal van deze tijd. Belangrijk is ook dat we thema's behandelen die twintigers aanspreken, zoals onzekerheid, status en relaties. Ik preek overigens gewoon 25 minuten. Weet je, het is allemaal niet zo revolutionair. We zingen, preken, bidden en doen Bijbelstudie in kringen. Het zit 'm uiteindelijk ook niet in de vorm, denk ik. Het is niet zo van: stropdas af, orgel eruit en de twintigers stromen binnen. We prenten ons wel voortdurend in dat niet iedereen zomaar gelooft. Dat schept ruimte.'

In Noorderlicht verbleekt ook het vooroordeel over twintigers in de kerk als zouden ze kerkconsumenten zijn die geen verantwoordelijkheid nemen. De Jong: 'Aan twintigers wordt vaak ge-

vraagd om dingen te organiseren op een manier die al bestaat. Dan haken ze af. Maar als je hun ruimte geeft om betrokken te zijn op hun manier, dan zie je veel gebeuren.'

De uitdaging is wel om een platte organisatie te blijven, ook nu de gemeente doorgroeit, zegt De Jong. 'Toen we ambtsdragers kregen, was dat best spannend: "We gaan toch geen institutionele kerk worden, hè?" Daar zit vrees voor moralisme achter: de kerk die voorschrijft wat er moet gebeuren. Maar omdat we met niets zijn begonnen, kunnen we ons richten op wat eenvoudiger kerk zijn. Niet kinderachtig of simpel, maar kernachtig.'

Sociale link

In de GKv **Leusden** merken ze hoe ontzettend moeilijk het is om het contact met twintigers vast te houden. De gemeente heeft de classis Amersfoort gevraagd om een pionier die op zoek kan

gaan naar de *missing link* tussen kerk en twintiger.

Het contact met twintigers is namelijk dun in Leusden. 'Het houdt het midden tussen "nog net" en "net niet meer"', zegt dominee Ruud ter Beek. Zijn gemeente telt 850 leden, maar het aantal twintigers is misschien 5 procent. 'Deze gemeente is veertig jaar geleden gesticht in een vinewijk avant la lettre. Vandaag zijn onze pioniers dus rond de 75 jaar. Dat betekent dat de veertigers nu de leiding nemen. Maar de twintigers komen eraan en zij vinden maar moeilijk aansluiting.' Die geringe betrokkenheid ziet Ter Beek bijvoorbeeld terug in de krimpende deelname aan het jongerenwerk. 'Ook het kerkbezoek staat in deze groep onder grote druk. Het enige dat nog aardig werkt, is de jongerensoos. Die trekt nog altijd veel mensen die je niet vaak meer in de kerk ziet, maar die wel een sociale link hebben met de jeugd die er nog wel zit. Dus de innerlijke betrokkenheid is er,

maar die wordt niet meer in klassieke zin tot uitdrukking gebracht, door naar de kerk te gaan of door deel te nemen aan het jongerenwerk.'

Klimaatswitch

Sinds ongeveer tien jaar zijn er jeugd-ouderlingen actief in de gemeente. 'Zij hebben echter vooral geïnvesteerd in jongeren tot 18 jaar', zegt Ter Beek. 'Als die gaan studeren of werken, verdwijnen ze uit zicht, terwijl ze vaak nog wel in Leusden of Amersfoort wonen.' De pogingen die de gemeente wél onderneemt, bijvoorbeeld voor jongeren die net belijden deden, hebben niet het gewenste effect.

'Je merkt', zegt Ter Beek, 'dat er grote behoefte is aan de gemeente als plek van ontmoeting. Sfeer, onderling contact en omzien naar elkaar zijn daarbij essentiële bouwstenen. Op dat vlak hebben

het ontwikkelen van een nieuwe kijk op jongeren. 'Zij voelen zich a priori al niet geaccepteerd. Ze voelen zich vooral veroordeeld of niet begrepen, bijvoorbeeld vanwege bepaalde gewoonten bij het uitgaan. Laten we bouwen aan een klimaat waarin de jongeren met hun eigenheid terecht kunnen. Dat is al een hele stap.'

Dynamiek

Enkele jaren geleden trok een grote groep studenten en net-afgestudeerden elke zondag vanuit Utrecht naar de NGK Houten. Op een gegeven moment groeide het gevoel dat het toch wel jammer was om niet te kerken op de plek waar ze woonden, in **Utrecht** dus. Zo ontstond een missionaire gemeente: het Utrecht Initiatief, een 'club' van zo'n 100 mensen, waarvan er circa 25 niet lid zijn. Allard Sierksma is er samen met zijn vrouw bij betrokken. 'We hebben ons natuurlijk wel achter de oren gekrabbd. Hoe kunnen we kerk zijn in een stad die al zo veel kerken telt? Hebben we wat toe te voegen? Ons antwoord was: ja. De NGK Houten is een grote kerk met veel organisatiekracht. Dat is aantrekkelijk. Maar de kleinschaligheid die wij hier in de stad hebben ontdekt, geeft een heel andere dynamiek, met oog voor elk individu. Als je er niet bent op zondag, dan word je gemist. Dat betekent dus ook dat er automatisch oog is voor mensen die nieuw binnenkomen. De kleinschaligheid zorgt voor een persoonlijke noot, die veel creativiteit en eigen inbreng ontsluit. Dat is iets wat twintigers erg aanspreekt.' Over vergrijzing hoeft het Utrecht Initiatief zich geen zorgen te maken. 'De niet-twintigers zijn een absolute minderheid.' Natuurlijk zijn ook oudere gemeenteleden van harte welkom, maar de veertigers zijn nu op één hand te tellen. 'Een meer gemêleerde gemeente zou ideaal zijn, qua leeftijd, maar ook wat opleidingsniveau betreft. Tegelijkertijd heeft onze samenstelling ook aantrekkingskracht. Er is veel waar we elkaar in herkennen. Als je dan als veertiger of

vijftiger binnenkomt, is het lastig om je plek te vinden.'

Lunch

Het Utrecht Initiatief koos voor een mengeling van klassieke en moderne vormen van kerk zijn, legt Sierksma uit. 'Op de zondag is er een reguliere, maar toch vrij eigentijdse samenkomst; die is duidelijk herkenbaar als kerkdienst. Deze wisselen we af met lunchzondagen. Dan drinken we koffie, deelt iemand iets en hebben we samen lunch.'

Dat 'delen van iets' is heel gevarieerd. 'Dat kan een literaire Bijbellezing zijn. Maar een kunsthistoricus heeft ook eens verteld hoe zij God ontmoet in de wereld van de kunst. En onlangs heeft iemand de vluchtelingenproblematiek belicht aan de hand van het boek Ruth.'

Dit persoonlijke en laagdrempelige karakter spreekt twintigers aan, denkt Sierksma. 'Je wordt gezien en gekend. Er wordt gevraagd om je eigen inbreng, waardoor passief lidmaatschap eigenlijk geen optie is.'

Brug

In het gemeente zijn door de week probeert het Utrecht Initiatief een balans te zoeken tussen drie vormen: *up*, *in* en *out*. 'Up'-groepen hebben veel weg van een traditionele kring: sterk op God gericht door Bijbelstudie, worship en gebed. *In* is naar binnen gericht: door ontmoeting en Bijbelstudie willen we elkaar en God beter leren kennen. *Out* is voluit missionair en krijgt gestalte in *missional communities*. Van daaruit organiseren we een Alphacursus, maar ook maaltijden met vluchtelingen.'

Deze activiteiten komen voort uit de visie om je leven met elkaar te delen. 'Onze missionaire activiteiten richten we altijd in op de plek waar mensen wonen en leven. Zo proberen we een brug te slaan, van ons hoogopgeleide kringetje naar de wereld om ons heen.'

Jazzdrummer

Zeven jaar geleden startte een groep en-

>> *'Wat gebeurt er als ik een weekend stilzit? Wie kom ik dan tegen?'* <<

we echt een klimaatswitch nodig: door meer nadruk te leggen op gastvrijheid en aandacht te hebben voor jongeren in de vormgeving van de diensten, maar ook door een minder formele toon aan te slaan en thema's te behandelen die hun belevingswereld raken.'

Samen met de pionier wil Ter Beek op zoek naar nieuw perspectief. 'Eén: het zou mooi zijn als we een manier vinden om werkelijk contact te maken met de jongere die "rondzwerft" in Amersfoort, simpelweg door iemand de straat op te sturen. Twee: hoe bevorderen we een type gemeente waar jongeren makkelijk aansluiting vinden? Een plek waar je gezien wordt, waar gelegenheid is voor ontmoeting en kennismaking?'

Volgens Ter Beek begint dat met de erkenning dat het nu niet lukt en met

thousiaste Amerikanen en Amsterdammers Vineyard **Amsterdam**. In een woonkamer. Inmiddels telt de gemeente 200 leden, die wekelijks samenkomen in de Zuiderkerk en zo nu en dan in een café.

Mark Hage was er al in de woonkamerfase bij, als stagiair. Hage wilde filosoof of jazzdrummer worden en het christelijk geloof vond hij maar oninteressant. 'Maar omdat mijn vrienden christen waren, heb ik – nadat ik de uitnodiging drie keer had afgeslagen – een Alphacursus gevolgd. Ik wilde weten wat mijn vrienden bewoog.' Dat miste z'n uitwerking niet. Anno 2016 is Hage fulltime voorganger van de Amsterdamse Vineyardgemeente.

'We willen graag een uitdrukking zijn van het hart van God in het hart van de stad', zegt Hage. 'Een plek waar mensen op verhaal kunnen komen en opnieuw richting kunnen geven aan hun leven. Vineyard richt zich met name op mensen die God of de kerk niet kennen, de seculiere Amsterdammers.'

De gemeente wordt grotendeels gevormd door twintigers en dertigers, veel studenten en *young professionals*. Hage: 'Vanaf

het begin wilden we een plek zijn waar mensen kunnen komen zoals ze zijn, waar ze op adem kunnen komen. Dat is een heel proces. We hebben het daarom opgedeeld in *stepping stones*, waarmee mensen stappen zetten, dan wel naar God toe, dan wel naar verdere betrokkenheid op de gemeenschap die God wil zoeken, die het goede nieuws wil delen.'

Quo vadis

Bij twintigers is er een grote hunkering naar authenticiteit, ziet Hage. 'Ze zoeken een echte beleving van het geloof. En die beleving moet tegen een rationeel stootje kunnen, vinden ze. Als het echt is, dan moet het een goed gesprek kunnen overleven. Het valt me op dat er ook in die rationele afwegingen verrassend veel van God overeind blijft staan.'

Hage ziet een gekke paradox: 'Enerzijds verlangen twintigers naar ruimte om te verkennen en vragen te stellen; ze huiveren bij een keurslijf, dat ze iets móeten geloven. Anderzijds willen ze niet alleen maar zoeken, maar ook vinden. Ze willen niet alleen maar vragen, ze verlangen ernaar dat din-

gen echt worden.'

Aan dit zoeken wil Vineyard bijdragen. 'Op zondag, maar ook door activiteiten daaromheen. Stiltereprises bijvoorbeeld, waarin we putten uit monastieke bronnen. Wat gebeurt er als ik een weekend stilzit? Wie kom ik tegen? Alleen mijzelf, maar misschien ook iets van God?'

Een andere vorm is het Quo Vadis Café. 'In deze cafébijeenkomsten, vier keer per jaar, zijn er geen preken of aanbiddingsliederen, maar tafels, stoelen, thee en gebak. *Quo vadis* betekent: waar ga je naartoe? Aan de hand van thema's als rust, vriendschap, vrijheid of ambitie denken we daarover na. Door cabaret, muziek of moderne dans zetten we het prikkelend neer. Vervolgens gaan we met creatieve werkvormen aan de slag.' En dan hoeft het niet per se over Jezus te gaan, zegt Hage, maar 'we laten wel wat doorlichten. Wat als er een God zou zijn, zeggen we, hoe zou het gesprek dan veranderen? Welk perspectief zou dat brengen? Het antwoord verrast telkens weer.'

Felix de Fijter (PKN) is journalist bij Tekstbureau Vakmaten (www.vakmaten.nl).

Leestips

Dorothee Berensen-Peppink, *Deel je leven, uitnodigend kerkzijn met twintigers*, Utrecht (PKN), 2016. Zie ook www.protestantsekerk.nl/missionaireronde.

Martijn Arnoldus e.a., *De volgende generatie en de toekomst van de kerk*, Amsterdam (Ark Media), 2012.

Stefan Paas, Gert-Jan Roest en Siebrand Wierda schreven Bijbelstudies die de verbinding leggen met het leven van twintigers en dertigers: *Zinvol leven* (Prediker), *Geloven in de marge* (1 Korintiërs), *Ontworteld* (Daniël) en *Eten met Jezus* (maaltijden in Lucas). Uitgegeven bij Boekencentrum, 2008-2014.

Webtips

- www.berensen.nl/twintigers
Materialen voor het persoonlijke geloofsleven van twintigers.

- www.onderwegonline.nl/web-en-leestips
Download van de website van *OnderWeg* verschillende onderzoeksrapporten over twintigers in de kerk: *Over berg en dal: twintigers en dertigers in de Protestantse Kerk*, 2014.
Toegewijd aan twintigers, 2013.
Twintigers: tussen zuil en wereldstad, 2015.
Gelukkig worden. UvA-studenten over Amsterdam, zingeving & geloof, 2015.
Stimulerende factoren voor het thuisgevoel van jongvolwassen leden van de Westerkerk, 2015.
Young Urban Protestants, 2011.
- www.uitonverwachtheoek.nl
Website van missionair werker Niels de Jong, betrokken bij werk onder twintigers in Rotterdam.
- www.onderwegonline.nl/jeugdwerk
Moniek Mol, Anko Oussoren, Karen Scheele en Paul Smit schreven in *OnderWeg* een serie artikelen over geloof in ontwikkeling, met daarin veel aandacht voor jongvolwassenen, geloof en kerk.

Tien geboden voor de omgang met twintigers

In sommige kerken zijn er al geen twintigers meer. In andere kerken lijken ze langzaam te verdwijnen. Soms zijn daar demografische redenen voor, maar vaker zijn de oorzaken complexer. Makkelijke oplossingen zijn er niet. Wel zijn er dingen waar je rekening mee kunt houden als je twintigers wilt bereiken en binden. Tien geboden voor gemeenten.

tekst **Niels de Jong**

beeld **Eugene Ivanov/Shutterstock**

Ik ontleen de do's-and-don'ts in dit artikel aan mijn onderzoek *Young Urban Protestants*, dat ik uitvoerde in vijf stadskerken waar twintigers juist goed vertegenwoordigd zijn. Verrassend of niet waren dat vooral gemeenten uit de orthodoxe vleugel van de PKN. Ik destilleer uit het onderzoek tien geboden, ook relevant voor kerken buiten de (Rand)stad.

>> Ga twintigers niet pampieren, maar daag ze uit <<

en niet mag. En als dat al gebeurt, dan moet er ruimte zijn om er anders over te denken of andere keuzes te maken. Uit de enquête bleek dat de betrokkenen heel verschillende opvattingen hebben over thema's als schepping en evolutie, homoseksualiteit en samenwonen/trouwen. Blijkbaar waren de onderzochte gemeenten in staat om ruimte te bieden rond deze thema's, zonder direct 'grijs' te worden.

3 Gij zult niet alleen bezig zijn met uw eigen ding

Twintigers raken graag betrokken bij een kerk die zich inzet voor de omgeving. Een kerk die zich alleen druk maakt om zichzelf is voor hen absoluut niet aantrekkelijk (en evenmin Bijbels). Het is niet zo dat twintigers zich massaal inzetten voor diaconale en missionaire activiteiten (hoewel een behoorlijk deel wel!), maar ze vinden het belangrijk dat de kerk haar best doet om de buitenwereld te bereiken en te dienen.

4 Gij zult een twintiger de eerste keer niet afschrikken

Voor ze echt betrokken raken bij een gemeente, kijken jonge mensen vaak eerst de kat uit de boom. Zijn ze welkom? Is er een plek voor hen? Kunnen ze leeftijdgenoten ontmoeten? Is de sfeer goed? Herkennen ze zich in de diensten? Vaak bezoeken twintigers een aantal verschillende kerken voor ze een keuze maken. Als ze gaan kijken bij een ge-

1 Gij zult een goed verhaal bieden

Eén van de duidelijkste uitkomsten uit het onderzoek betrof de preek. Uit de circa honderd ingevulde enquêtes en uit de gesprekken met voorgangers bleek dat jonge mensen graag willen dat het ergens over gaat in de dienst. Ze zoeken geen licht verteerbare of oppervlakkige boodschap. Sterker nog, de weerbarstige kanten van het evangelie moeten aan de orde komen. Belangrijk is wel dat er een link gelegd wordt naar het leven van vandaag. Twintigers moeten er iets mee kunnen in het alledaagse leven.

2 Gij zult ruimte geven

Een helder geluid vanaf de kansel is dus gewenst. Dat betekent niet dat precies voorgeschreven moet worden wat wel

>> Twintigers willen heus niet alles anders; dat zijn de tieners <<

meente, is het verstandig om hen op een goede manier welkom te heten. Soms worden nieuwe mensen nauwelijks aangekeken. Maar het tegenovergestelde kan ook gebeuren, zoals ik hoorde van iemand die bij haar eerste bezoek bijna direct verantwoordelijk werd gemaakt voor de kinderneven-dienst, omdat ze toevallig met kinderen werkte!

5 Gij zult een thuis bieden

Het lijkt in tijden van hyperindividualisme misschien niet zo voor de hand liggend dat mensen een gemeenschap zoeken. Toch zoeken jonge mensen dat juist wel: een plek waar ze mensen kennen en waar ze gekend worden, waar ze zich thuis voelen en waar ze mogen zijn wie ze zijn. Daarvoor hoeft de hele gemeente niet uit mensen van dezelfde leeftijd te bestaan, maar het helpt wel als er een groep van leeftijdsgenoten is met wie ze bijvoorbeeld een kring kunnen vormen.

6 Gij zult twintigers niet pampieren

Het helpt niet als ouderen allerlei dingen gaan doen voor twintigers. Twintigers zijn volwassen mensen, die ook in de samenleving voor vol worden aangezien. Laat ze zelf dingen vormgeven. Ga ze niet verzorgen of naar hun pijpen dansen. Ze hebben misschien een eigen benadering nodig, maar ze zijn niet belangrijker dan andere groepen. Ga ze dus niet pampieren, maar daag ze uit. Twintigers kunnen ook weleens een

schop onder de kont gebruiken om tot commitment te komen.

7 Gij zult niet verwachten dat ze uw gaten opvullen

'Kom, ga met ons en doe als wij' is soms de verwachting die oudere generaties hebben van twintigers. Oudere generaties hopen dat jonge mensen de vacatures opvullen, zodat het kerkelijke bedrijf gewoon kan blijven draaien. Maar twintigers zien het vaak niet zitten om 'gatenvullers' te zijn. Dikwijls terecht, want veel oude vormen werken niet altijd meer. Het gaat niet om een gevuld activiteitenrooster. Als je jonge mensen wilt betrekken, laat ze dan zelf met initiatieven komen en durf ook met dingen te stoppen.

8 Gij zult een open en verzorgde liturgie bieden

Op het vlak van de liturgie worden heilige discussies gevoerd. Soms blijven mensen weg omdat de vormgeving van de dienst hun niet aanstaat. Dat komt misschien doordat we sommige vormen of tradities heilig hebben verklaard. Twintigers willen heus niet alles anders; dat zijn de tieners. Twintigers willen wel ruimte voor liederen in verschillende stijlen en uit verschillende periodes. Het mag ook best wat informeler.

9 Gij zult twintigers toerusten hoe te leven als christen

In de enquête werden twee thema's het meest aangekruist: 'Jezus Christus' en 'leven als christen'. Daar moet het over gaan in kerkdiensten en op kringen. Twintigers zoeken naar een concrete invulling van het geloof in Jezus Christus voor het leven van elke dag. Een gemeente moet hen daarbij helpen.

10 Gij zult geloof hebben

Als een gemeente er zelf niet meer in gelooft, kan ze ook niet verwachten dat

jonge mensen zich inzetten. Waar visie en verwachting is, daar willen twintigers zijn.

Een gemeente doet er verstandig aan met deze 'geboden' rekening te houden. Toch is het geen kwestie van je aan de juiste regels houden. Weinig is maakbaar, zeker als het om Gods gemeente gaat. De opbouw van de gemeente – ook met, voor en door twintigers – is een zaak van Gods Geest. Maar we kunnen wel ons voordeel doen met de uitkomsten van onderzoeken als deze. Op hoop van zegen.

Niels de Jong werkt als predikant-pionier bij Noorderlicht, een missionair initiatief van de PKN in Rotterdam-Noord. Dit artikel stond eerder in de *Opbouw/Reformatie-special* van 26 oktober 2012 en is voor *OnderWeg* bewerkt.

Vindt u het rentepercentage voor uw lening te hoog?

Bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer kennen we de kerkelijke markt als geen ander! Veel kerkelijke gemeenten zijn u voorgedaan en hebben de financiering tot volle tevredenheid bij SKG ondergebracht. Bij SKG kunt u terecht voor:

- een nieuwe financiering
- oversluiten huidige financiering
- passend advies voor uw kerkelijke gemeente

Vraag vrijblijvend een gesprek aan (0182) 58 80 00 of kijk voor meer informatie www.skggouda.nl.

gert bouterse

timmer- en onderhoudsbedrijf

aanbouw, schuifpuien, kozijnen.

maatwerk kasten

nieuwe schoorsteen

Veenlantstraat 18 3117 CK Schiedam
Tel. 010-4267019
gert@boutersetimmerwerk.nl

Bekijk eens onze website:
www.boutersetimmerwerk.nl

badkamers • **plafonds** • keukens • **wanden** • en andere verbouwingen

Nieuws

Ledental NGK stijgt licht

Het ledental van de NGK is in 2015 met 96 leden gestegen tot 33.008. Dat blijkt uit het nieuwe *Informatieboekje*. De toename komt na enkele jaren van lichtedaling. Sinds 2010, toen de NGK 32.663 leden telde, is het ledental met 1 procent toegenomen.

De NGK telt per 1 januari 2016 88 kerken: 1 meer dan een jaar daarvoor, door de splitsing van de NGK Ede in 2 gemeenten. 16 kerken zijn samenwerkingsgemeenten met CGK en/of GKv. Het aantal predikanten daalde met 3 tot 85. In de NGK zijn 43 kerkelijk werkers actief. De NGK-gemeenten in Voorthuizen-Barneveld, Dordrecht, Oegstgeest, Hattem en Nunspeet groeiende in 2015 het meest. De gemeenten van Arnhem (CGK/NGK), Kampen, Utrecht, Leerdam en Westbroek krompen het meest. De NGK telt 7 gemeenten met minder dan 100 leden.

Bijna 300 leden onttrokken zich in 2015 aan de NGK of werden als lid uitgeschreven. 37 buitenkerkelijken traden toe tot een NGK-gemeente. Het grensverkeer met andere kerken is hoog: 667 leden van andere kerken gingen over naar de NGK, terwijl 546 kerkleden de gang in omgekeerde richting maakten. De instromers komen vooral uit de PKN en de GKv, de vertrekkers gaan vooral naar evangelische gemeenten en (in mindere mate) de PKN. Volgens ds. Kor Muller, redacteur van het *Informatieboekje*, is het kerkelijke grensverkeer in de afgelopen decennia gestaag toegenomen en is daarmee de 'trouw' aan de eigen kerkelijke gemeenschap navenant afgenomen.

Muller: erken pluriformiteit kerkrechtelijk

Volgens ds. Kor Muller (NGK) is er reden om de 'intern toegenomen pluriformiteit' in de NGK kerkrechtelijk een plek te geven. Volgens hem wordt niet elke NGK-predikant op elke NGK-kansel uitgenodigd en 'zal niet elke Nederlands-gereformeerde overal binnen het eigen kerkverband acceptabel zijn aan de avondmaalstafel'. Als illustratie noemt hij in het recent verschenen *Informatieboekje* onder meer de omgang met kerkleden met een homoseksuele relatie.

Volgens Muller is het een kwestie van eerlijkheid om de attestatiepraktijk aan te passen en niet langer in absolute zin van een kerklid te zeggen dat hij/zij 'gezond in de leer en onbesproken van wandel' is, maar dat te relativeren tot de mening van zijn/haar kerkenraad. Ook het aanvaarden van elkaars predikanten binnen het kerkverband zou slechts 'in principe' moeten plaatsvinden, waardoor kerkenraden het recht krijgen om predikanten te weren. Overigens vraagt Muller zich af, of er zo geen ruimte ontstaat om als NGK op te gaan in een groter, nog pluriformer kerkverband, zoals de PKN.

Kernredactie

Ad de Boer (hoofdredacteur), Matthijs Haak, Johanne de Heus (beeldredacteur), Leendert de Jong (hoofdredacteur), Peter Hommes, Pieter Kleingeld, Erik Koning (eindredacteur), Jordi Kooiman (eindredacteur), Bas Luiten, Heleen Sytsma-van Loo.

Brede redactie

Kernredactie plus Rob van Houwelingen, Hans Schaeffer, Peter Strating, Hans Vel Tromp.

Medewerkers

Eline de Boo, Han Hagg, Simon Kadijk, Myriam Klinker-De Klerck, Jan Kuiper, Roel Kuiper, Almatine Leene, Wim van der Linde, Embert Messelink, Jan Mudde, Maurits Oldenhuis, Anko Oussoren, Hans-Jan Roosenbrand, Wolter Rose, Wim van der Schee, Karen Scheele, Joost Smit, Paul Smit, Esther Spiering-de Hek, Karel Smouter, Jeroen Sytsma, Daniël Timmerman, Roel Venderbos, Maarten Verkerk, Ronald Westerbeek, Dick Westerkamp, Jeanette Westerkamp-Stegeman, Peter Wierenga.

Redactieadres

't Hazeveld 115, 3862 XA Nijkerk, 033-750 67 87, redactie@onderwegonline.nl.

Lezersservice

Voor abonnementen, adreswijzigingen, opzeggingen en bezorgklachten: Nico Schenk, Droogoven 7, 3961 EW Wijk bij Duurstede, 0343-57 50 27, administratie@onderwegonline.nl.

Audio

OnderWeg is beschikbaar in gesproken vorm bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden (CBB). Neem voor meer informatie contact op met de CBB: 0341-565499.

Abonnementsprijzen

Jaarabonnement: € 46,- (studenten € 23,- / Europa € 85,- / buiten Europa € 115,-).

Abonnement OnderWegOnline: € 37,50.

Proefabonnement: drie maanden gratis.

Neem voor het afsluiten van een abonnement contact op met de lezersservice (zie hierboven) of vul uw aanvraag online in op www.onderwegonline.nl.

IBAN: NL89INGB0000404945 t.n.v. Gereformeerde Persvereniging OnderWeg te Wijk bij Duurstede.

Persvereniging

OnderWeg is een uitgave van de Gereformeerde Persvereniging OnderWeg.

Informatie: Marga van Gent-Petter (secretaris), persvereniging@onderwegonline.nl.

Bestuur Persvereniging

Bernard Bos, Marga van Gent-Petter, Krijn de Lange, Aad Lootens, Ale Sierksma, Hillie van de Streek.

Adverteren

Nico Postuma, 0341-84 21 47 of 06-139 959 05, adverteren@onderwegonline.nl.

Zie voor de formaten, tarieven en verschijningsdata www.onderwegonline.nl/adverteren.

Vormgeving

Bredewold. Creatie, web & print. Postbus 86, 8090 AB Wezep, 038-376 33 90, fax 038-376 53 03, onderweg@bredewold.nl, www.bredewold.nl.

Technische realisatie en druk

Zalsman B.V., Steinfurtstraat 1, 8028 PP Zwolle, Postbus 1025, 8001 BA Zwolle, 038-467 00 70.

www.onderwegonline.nl

www.facebook.com/onderwegonline

www.twitter.com/onderwegonline

Uit het enorme aanbod dat digitaal en in gedrukte vorm verschijnt, haalt de rubriek Stimulans enkele publicaties voor het voetlicht die kunnen helpen bij geloofsgroei of gemeenteopbouw. Met deze keer onder meer eigentijdse psalmberijmingen op de bekende Geneefse melodieën en tips voor belijdenisgeschenken.

tekst Heleen Sytsma-van Loo

Helikopterviews van het verhaal van de Bijbel

Om iets te kunnen begrijpen van de afzonderlijke Bijbelverhalen uit het Oude Testament, is het essentieel om de grote verhaallijn te kennen: Gods plan van paradijssteden naar nieuwe wereldstad, van schepping naar herschepping, met alle stappen die Hij onderweg zette en nog steeds zet om dat plan ondanks hevige tegenstand toch tot een goed einde te brengen. Op YouTube zijn diverse filmpjes te vinden die deze verhaallijn goed weergeven en die dus heel geschikt zijn om met een kring of jeugdgroep de context van een Bijbelverhaal op het netvlies te krijgen. Dan Hait zet in zwartwit in vijf minuten het Oude Testament neer (www.youtube.com/watch?v=l400jhY2DFo,

of zoek op 'The Old Testament told in only 5 minutes'), en in iets minder dan drie minuten vertelt The Thread (www.youtube.com/watch?v=AWF3dvWIMLs, ook met Nederlandse ondertiteling) de rode draad van de Bijbel: Gods liefde en trouw in de hele geschiedenis van schepping tot wederkomst en eeuwig leven in aanbidding. In de serie Denkstof (www.youtube.com/watch?v=RZpvomed3Ow of zoek op 'Denkstof stoomcursus Bijbel') geeft Rikko Voorberg een soort aanschouwelijk minicollege waarbij hij al vertellend de 66 Bijbelboeken overzichtelijk ordent.

Beelden uit de animaties van Dan Hait en The Thread.

Belijdenisgeschenken

In deze en de volgende maand zullen in heel wat gemeenten weer jongeren openbare belijdenis afleggen van hun geloof. Het is nog altijd hét moment om hun boekenkast te vullen met goede populair-theologische lectuur. Diverse uitgevers en boekhandelaren hebben op hun websites een handige lijst staan met uitgaven die zij geschikt vinden om aan jongeren cadeau te doen. Kijk bijvoorbeeld op www.vanrietschoten.nl/belijdenisgeschenken, www.wevervanwijnen.nl/belijdenisgeschenken of www.fakk.nl onder 'belijdenis' (linkerkolom). Naast (doelgroepen)bijbels in verschillende vertalingen en Bijbels-theologische boeken

op allerlei niveaus prijkt dit jaar op een aantal van deze lijstjes het boek *Start to write* van Wilma Poolen, een uitermate praktisch en handig hulpmiddel voor jongeren die werk willen maken van hun stille tijd. Met een schrift naast de Bijbel, waarin je aan de hand van creatieve opdrachten uit het boek dingen opschrijft, dringt wat je leest veel beter tot je door en houd je het ook beter vast. Het schrijven is geen doel op zich, maar een middel om meer uit de Bijbelstudie te halen; *Start to write* bevat in feite aanwijzingen om al schrijvend te mediteren over Bijbelteksten. Je kunt het in je eentje gebruiken, maar het is ook geschikt voor groepen en kringen.

Eigentijdse psalmberijmingen

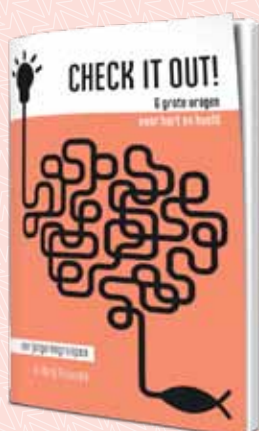
Goede wijn behoeft geen krans, en zo behoeft het ook geen betoog dat de psalmen het verdienen om veel en vaak gelezen en gezongen te worden, om erover te mediteren en ze uit het hoofd te leren. Ze zijn de liederen bij uitstek voor de eredienst, maar daar ondervinden ze nogal wat concurrentie van eigentijdse liederen en gezangen, onder andere omdat de tekst van de gangbare berijmingen op de Geneefse melodieën niet erg toegankelijk is. Projecten als Psalmen voor Nu en The Psalm Project dragen wel bij aan de populariteit van de psalmen, maar in de eredienst vinden deze psalmberijmingen maar mondjesmaat ingang. David Heek en René Barkema werken al een poosje aan Levensliederen, die ze

zelf zien als aanvulling op de twee eerder genoemde projecten: eigentijdse, goed zingbare berijmingen van de psalmen op de bekende melodieën. 25 Levensliederen verschenen eerder al gebundeld bij Uitgeverij Vuurbaak (op de website staan er inmiddels 26). Ze zijn vrij van rechten door iedereen te gebruiken in en buiten de erediensten.

Dat geldt helaas niet voor de eveneens heel toegankelijke berijmingen van www.denieuwepsalmberijming.nl. De werkgroep achter deze berijmingen is al veel verder dan Heek en Barkema, maar voor het gebruik van deze berijmingen in de erediensten is een CCLI-licentie nodig.

Geloof en wetenschap voor jeugdgroepen

De Bijbel is een enorm dik boek, maar toch staat er een heleboel niet in. Vooral als het gaat om moderne ontdekkingen is het soms lastig om de Bijbel als leidraad te gebruiken. Met deze inleidende zinnen verantwoordt bioloog René Fransen de uitgave van *Check it out!*, een bundel met kant-en-klaar cursusmateriaal voor kringleiders van jongerengroepen vanaf 15 jaar. Hij besteedt daarin aandacht aan zes (natuur)wetenschappelijke vragen en de daarmee samenhangende ethische vragen: wat is onze plek in het heelal, waar komen we van

daan, wat is wetenschap, zijn wij ons brein, wat moeten we met de Bijbel, en mogen we orgaan-donor worden? De bedoeling van het boek is niet om lezers en deelnemers aan gespreksgroepen een bepaalde kant op te sturen, maar om hen aan het denken te zetten.

Het materiaal is samengesteld in samenwerking met ForumC en wordt uitgegeven door Royal Jongbloed. Voor een groot gedeelte is het ook te vinden op www.geloofenwetenschap.nl/checkitout. Wat het boek meer biedt, is vooral de instructie voor de kringleider.

Verzoening dichtbij brengen

Verzoening is een begrip dat niet iedere christen even gemakkelijk hanteert of gebruikt, schrijft Kees van der Kooi (hoogleraar systematische theologie aan de VU) in het maartnummer van *Woord en Dienst*. Hij stelt: 'Wie theologisch zinvol wil spreken over verzoening kan het best dichtbij beginnen, bij de verhalen van mensen, bij de ervaringen. Want daar zijn de scheuren te zien. Het grote begrip verzoening heeft te maken met kwaad tussen mensen, met levens die beschadigd en geschonden zijn.' Ervaringen die schreeuwen om verzoening kent iedereen: in de familiesfeer, op het werk of in het grote onrecht in de wereld. Gods

daad van verzoening in Jezus Christus wijst erop dat Hij de macht van de dood, van de opstand en de vervreemding niet accepteert en een tegenmaatregel treft. Na de verzoening, de daad van God, is er een nieuwe werkelijkheid in ons leven. Het artikel eindigt met een mooie anekdote over wat Gods verzoening uitwerkte in het leven van een eenvoudige Armeense vrouw, ergens begin vorige eeuw. Een moeder van wie de echtgenoot door de Turken was weggevoerd om nooit meer terug te komen, liet haar twee kleine jongens elke dag voor ze naar school gingen knielen bij de deur en bidden dat ze hun vijanden zouden liefhebben. Die vijanden

>> Iedereen kent ervaringen die schreeuwen om verzoening <<

zouden ze namelijk tegenkomen – op straat.

Het artikel heet 'De macht van het kwaad geoordeeld' en is te lezen op www.candle.nu. Je kunt ook via www.woordendienst.nl een proefnummer van het tijdschrift aanvragen.

Communiceren met jongeren (3)

Stel eens een andere vraag

Het kost vaak nogal wat inspanning om in gesprek te komen met kinderen en jongeren. Er zijn ongetwijfeld kinderen die je de oren van je hoofd kletsen, maar velen zullen de vraag: 'Hoe gaat het?' beantwoorden met niet meer dan: 'Goed.' Net als trouwens veel volwassenen (vooral mannen?) die uit hun werk komen. Hoe krijg je ze dan toch aan het praten?

Agenda

- 29 april - 3 mei 2016: Soul Survivor Festival. Vijf dagen samen Jezus ontmoeten! Plaats: strand Nulde. Zie verder www.soulsurvivor.nl.
- 13 - 16 mei: Pinksterconferentie Opwekking, met als thema 'Samen Jezus leven'. Zie www.opwekking.nl/conferenties/pinksterconferentie.
- Zaterdag 21 mei 2016: Landelijke toerustingsdag NGK, voor iedereen die actief is in de gemeente. Thema: 'De kerk en ik: waar we bouwen - waar we breken'. Zie www.ngk.nl/agenda/landelijke-toerustingsdag.
- 23 - 29 juli: Zomerconferentie New-Wine. Zie www.zomerconferentie.new-wine.nl.

- 28 juli - 3 augustus: Teenstreet. Zie www.teenstreet.de/nl/home.html.

tekst **Karen Scheele**

De Amerikaanse Sara Goldstein merkte al na de tweede schooldag van haar zoon dat het niet lukte om echt in gesprek te komen over zijn ervaringen. Daarom bedacht ze dertig vragen die je zou kunnen stellen voor een goed gesprek met kinderen en jongeren. Voor dit artikel hebben we ze wat toegespitst op gesprekken met kinderen en jongeren in de kerk. Zie het kader verderop. Drie belangrijke voorwaarden daarbij zijn: geïnteresseerd zijn, creativiteit en concreet zijn.

Geïnteresseerd

Ten eerste: toon oprechte interesse. Dat betekent niet zozeer dat je het belangrijk vindt om aandacht aan de jongeren in de kerk te geven, maar dat je hun leven, wat zich daarin afspeelt en wat ze daarvan vinden, belangrijk en interessant vindt. We vragen aan veel mensen die we ontmoeten: 'Hoe gaat het?' zonder dat we echt een antwoord verwachten. Dat zorgt ervoor dat deze vraag steeds minder uitnodigt tot een gesprek.

Creatief

Wees daarom, ten tweede, creatief in je vraagstelling. Zo kun je op een speelse manier prikkelen om een gesprek te beginnen. De dertig vragen zijn grappig en verfrissend. Vragen die ook vaak goed werken, zijn of-ofvragen, zoals: wil je liever je hele leven alleen nog maar fietsen of alleen nog maar autorijden? Of: nooit meer chocola of nooit meer ijs? *Het grote dilemma op dinsdag* boek staat vol met dit soort vragen.

Concreet

Ten derde: stel concrete vragen. Dit dwingt de ander om even echt na te

Het eerste artikel van deze serie ging over de goede basishouding voor communicatie met jongeren, het tweede over wat jongeren bij de jeugdwerker op kunnen roepen met hun woorden en gedrag. In dit derde artikel willen we je helpen om de juiste vragen te stellen.

(beeld Luckat/iStockPhoto)

>> Vraag bijvoorbeeld: 'Waar haakte jij af in de preek?' <<

denken over een antwoord, een standaard-antwoord volstaat niet. En concrete antwoorden geven weer aanleiding om door te vragen. Op de vraag: 'Hoe vond je het kampweekend?', antwoorden de meeste tieners waarschijnlijk: 'Leuk.' Beter is: 'Wat vond je het leukste van het kampweekend?' of: 'Wie heeft je tijdens dit weekend verrast?' Verder is het belangrijk dat je doorvraagt. Je wilt er méér over weten, toch?

Verrassend

Ga zelf aan de slag met deze ongebruikelijke vragen. Ik oefen dit de laatste tijd met mijn heel-gezellige-maar-aan-het-eind-van-de-dag-niet-zo-spraakzame man. We stellen elkaar vaker concrete vragen en dit leidt tot de meest verrassende gesprekken. Stel andere vragen aan je partner, je kinderen, je gespreksgroep. Vraag na de dienst eens een keer niet: 'Wat vond je van de preek?', maar bijvoorbeeld: 'Waar haakte jij af in de preek?' De vragen in het lijstje zijn ook niet allemaal even netjes, maar ze nodigen wel uit tot doorpraten en nuanceren kan altijd nog.

Karen Scheele is jeugdwerkadviseur bij het NGJ. Met bijdragen van Paul Smit (NGJ) en Anko Oussoren (Praktijkcentrum).

Dertig vragen die je wél aan kinderen en jongeren moet stellen

1. Heb je vandaag iets lekkers gegeten? Wat was het?
2. Heb je een klasgenoot betrappt op neuspeuteren?
3. Welke spelletjes heb je tijdens de pauze gespeeld?
4. Wat is het grappigste dat er vandaag gebeurd is?
5. Heeft iemand iets heel aardigs voor je gedaan?
6. Met wie moest je vandaag hard lachen?
7. Welke persoon uit de groep zou een invasie van zombies overleven? Waarom?
8. Welk nieuw feitje heb je de afgelopen tijd geleerd?
9. Wie had zondag de leukste kleren aan?
10. Waar moest je vandaag echt je best voor doen?
11. Als je de kerk moet vergelijken met een attractie in een pretpark, wat voor een attractie is het dan?
12. Welk cijfer zou je je dag geven? Waarom?
13. Als je iemand uit de groep zou mogen uitkiezen die één dag je leraar is, wie zou dat zijn? Waarom?
14. Als jij zondag de dominee zou zijn, wat zou je dan tegen de gemeente zeggen?
15. Heb je je de afgelopen week aan iemand geërgerd? Aan wie?
16. Met welke mensen zou je graag bevriend willen zijn?
17. Wat is de belangrijkste regel van je leraar?
18. Wat is het belangrijkste om te doen tijdens de pauzes?
19. Op welke beroemdheden lijken je ouders het meest?
20. Heb je een vriend(in) de afgelopen tijd beter leren kennen? Op wat voor een manier?
21. Stel dat er buitenaardse wezens komen en drie mensen in je omgeving zouden meenemen. Wie zou je dan willen dat ze meenamen en waarom?
22. Heb je vandaag iemand geholpen? Waarmee?
23. Wat heb je de afgelopen tijd gedaan waar je trots op bent?
24. Welke regel vind je het moeilijkst om je aan te houden?
25. Wat hoop je nog te leren voordat dit jaar voorbij is?
26. Wie uit jouw omgeving is totaal anders dan jij bent?
27. Waar ben je het liefst?
28. Wie uit de kerk zou je wel eens een vraag willen stellen?
29. Wie in je klas luistert het slechtst naar de leraar?
30. Als je vandaag over mocht doen, wat zou je dan anders doen?

- De originele dertig vragen zijn te vinden op: www.parent.co/30-questions-to-ask-your-kid-instead-of-how-was-your-day.
- Op www.dilemmaopdinsdag.nl staan nog veel meer grappige vragen.

Hij draagt ons

Jaren geleden waren we met ons gezin aan het wandelen in Zwitserland. We liepen over de Schynige Platte, een moeilijke tocht. Peter, onze jongste, kon niet meer. Tot overmaat van ramp begon het ook nog te regenen. Toen was voor Peter de pap op. Maar geen nood: hij had een grote broer. Roelof pakte hem op, zette hem op z'n rug, en – hoppa – naar boven, naar de top.

tekst **Wim van der Linde**
beeld **monkeybusinessimages/iStockPhoto**

Wandelen met God kan soms betekenen dat we gedragen moeten worden. Neem nu Mozes. Voor hem ligt het beloofde land, waar hij niet in mag, en achter hem die eindeloze woestijn. Mozes kijkt terug en bedenkt hoe God zijn volk door die woestijn geleid heeft. 'Zoals een arend over zijn jongen waakt en voortdurend erboven blijft vliegen, zijn vleugels uitspreidt en zijn jongen daarop draagt, zo heeft de HEER zijn volk geleid' (Deuteronomium 32:11). Zie je het voor je? Een jonkie dat zich over de rand van het nest werkt, eruit valt en dan zijn vleugeltjes begint te bewegen, maar ze willen niet: ze zijn nog onge oefend. Dan valt hij naar beneden. Moet hij nou doodvallen? Maar

ineens is daar die moederarend. Ze ziet hoe haar jonkie door de lucht tuimelt en hoe hij wanhopig probeert zijn vleugeltjes uit te slaan, maar doodmoe wordt... Ze vliegt er pijlsnel naartoe, duikt onder haar jong, vangt hem op met haar machtige vleugels en zet hem weer neer in het veilige nest. Zo heeft de Heer ons geleid en gedragen, zegt Mozes. Dwars door de smeltoven van Egypte, dwars door het water van de Rietzee, en door de woestijn met zijn honger en dorst. Hij droeg ons.

Tram

Weet je, er zijn tijden dat we het gevoel hebben dat we uit het veilige nest vallen. Ons leven wordt geweldig door elkaar geschud en dan begrijpen we God niet meer. Ik heb moeite met mensen die dan direct klaarstaan met een antwoord. Een echtpaar dat zelf geen kinderen kon krijgen,

had een jongetje geadopteerd. Het zonnetje in huis. Maar toen hij twaalf jaar was, wilde hij de straat oversteken en werd hij gegrepen door een langsrijdende tram. De ouders waren kapot. 's Avonds kwam de dominee en hij wist precies te vertellen waarom dit alles gebeurd was en wat de bedoeling van God was. De vader ging staan, zei twee woorden (hij was een Fries): 'D'r uut', hield de deur open en de dominee kon gaan. De ouders zijn een half jaar niet in de kerk geweest.

>> *Ik heb moeite met mensen die dan direct klaarstaan met een antwoord* <<

Wandelen met God kan soms betekenen dat we gedragen moeten worden.

De wandeling met God werd stilgelegd. Ze konden geen stap verder. Ze begrepen niet waarom hun Pieter uit het veilige nest moest vallen. En God gaf hun de tijd om uit te huilen. Later hebben ze er vrede mee gekregen. Of ze begrepen waarom Pieter overreden was? Nee, dat niet, maar ze konden met hun verdriet uitrusten bij God.

Butsen

Er kunnen dingen gebeuren die je leven op z'n kop zetten. Dan denk je: wat heb ik nu aan mijn geloof? Je valt misschien ten prooi aan vertwijfeling. Maar heb je dan ook wel meegemaakt dat je ineens merkt dat God er toch is?

Soms moet je door de Rietzee heen of over de Schynige Platte. Loop je dan geen beschadigingen op? Geen butsen en wonden? Zeker, maar in datzelfde boek Deuteronomium staat dat machtige woord: 'Gods eeuwige armen zijn onder u' (Deuteronomium 33:27). Tijdens het wandelen word je gedragen door God.

Wim van de Linde is emeritus predikant in de NGK.

>> Column

Kleine raad van mannelijke oudsten

De m/v-discussie in de GKv is bijzonder spannend. Eigenlijk is dat niet nodig, omdat de 'oplossing' verborgen ligt in de adviezen van de hoogleraren aan de synode: een kleine raad van mannelijke oudsten waaronder de gaven van vrouwen kunnen bloeien.

In Trunssum-Breebeek functioneert zo'n kleine raad van mannelijke oudsten die leiding geeft ('regeert') en met gezag spreekt ('leert'). Om een vrouwelijke predikant mogelijk te maken, maakt de voorganger er geen deel van uit. Het is opvallend hoe soepel alles loopt. Elke vrijdag belt één van de oudsten naar de predikant om te voorkomen dat er leidinggevende of gezaghebbende aspecten in de preek naar voren komen. De oudsten leiden vaak de eredienst: zo krijgen preken – zelfs die van vrouwen – echt ambtelijk gezag. Veel zusters geven onderwijs aan de jeugd binnen de grenzen van hun sekse. Zij leren niet, maar geven – overeenkomstig de woorden van Paulus – zwijgend catechese. Alleen de voorzitter van de ouderraad, de vrouw van één van de oudsten, dreigde leiding te gaan geven. Maar ook dat is opgelost: zij vraagt het nu thuis aan haar man.

>> Ook dat is opgelost:
zij vraagt het nu thuis aan
haar man <<

Op de smalle schouders van de oudsten, die graag met een glas Limburgs bier in de stadspoort zitten, rust een zware verantwoordelijkheid. En de vrouwen? Zij volgen de oudsten als hun 'hoofd' en weerstaan de culturele druk om 'te worden wat ze niet zijn' en 'superieure gaven te zoeken die ze niet bezitten' (Gregg Johnson in *Recovering Biblical Manhood and Womanhood* van Piper en Grudem).

Het Limburgse model lost alle problemen op. Ook de werkgroep 'man vrouw kerk' kan haar – haast subversieve – activiteiten staken. De laatste synode heeft immers laten zien dat er geen Bijbelse onderbouwing nodig is om over vrouw en ambt te besluiten. Zo komt de kleine raad van mannelijke oudsten er op de komende synode ook wel door.

Of zou er toch iets mis zijn met dit hooggeleerde model dat in het met gerstenat overgoten Limburg zo goed werkt?

Maarten J. Verkerk (GKv) is voorzitter van de kerkenraad van Brunssum-Treebeek en lid van de werkgroep 'man vrouw kerk'.

geloven twijfelen doordenken zoeken

#Jezus

Een kennismaking voor moderne mensen

#Jezus is een boek voor zoekers, binnen en buiten de kerk.

Reinier Sonneveld geeft veel informatie over de historische persoon Jezus van Nazaret, zijn wereld, zijn leven en zijn betekenis. Met vragen als: Hoe zag Jezus eruit?

Wat zijn Jezus' beroemdste uitspraken? Wat zeggen de grote religies over Jezus? Alles wordt ongedwongen opgediend met veel lijstjes en foto's. Ideaal als cadeau!
144 p. – €14,50

[Omvergeblazen]

Als je heilige huisjes instorten. Wat als alles wat je geloofde op losse schroeven staat?

Katie Vlaardingebroek (19) maakte een proces door van diepe twijfel en ontdekte dat het heilige huisje dat instortte, vooral haar beeld van God was en niet God zelf. Humoristisch én diepzinnig vertelt Katie over haar zoektocht. Voor jongeren zeer herkenbaar, voor ouderen leerzaam.
128 p. – €13,50

De stilte van God

Waarom geloven moeilijk is

Het is een ervaring van iedere gelovige: dat soms, korte of langere tijd, de hemel gesloten is.

Ook **Reinier Sonneveld** maakte dat mee. Hij hervond het geloof. In dit boek maakt hij deze ervaring vruchtbaar voor anderen. Een onderzoek naar het ontstaan van twijfels en hoe je ze te lijf kunt gaan.

“Een treffende combinatie van theologie en therapie...” (ND)

384 p. – €17,90

Vrij en moedig leven met God

Het leven met God brengt verantwoordelijkheid met zich mee. Velen ervaren dat als een last. Hoe kan je ongedwongen leven in relaties, vrij van angsten, misverstanden of onderdrukte emoties? Wat betekent het om in Christus écht vrij te zijn? Psychologe **Marieke Meijer** laat zien wat het betekent dat God met je is, wat je ook doet en wie je ook bent.

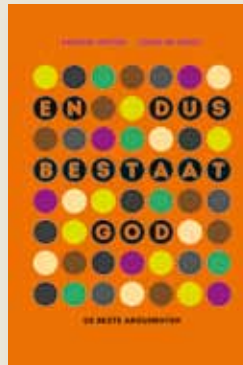
152 p. – €14,90

Het voordeel van de twijfel

Iedereen die gelooft, twijfelt wel eens. **Reinier Sonneveld** en **Corjan Matsinger** ook.

Zij gingen samen dieper graven naar hoe dat nou komt. Waar komt die twijfel vandaan? Kun je er wat aan doen? Een moet dat eigenlijk wel? Met veel herkenbare voorbeelden geven zij je meer inzicht in jezelf en in God.

156 p. – €11,90

En dus bestaat God

De beste argumenten

Is het achterhaald om in God te geloven? Veel mensen denken van wel. Ook in de filosofie zouden er geen goede argumenten zijn voor het bestaan van God. De filosofen **Emanuel Rutten** en **Jeroen de Ridder** maken met nieuwe argumenten duidelijk dat dit beeld inmiddels compleet achterhaald is. Natuurlijk is God niet te vangen met onze rede, maar met deze argumenten wordt het wel aannemelijk gemaakt dat God bestaat. 160 p. – €14,50

De loser die wint...

Als God je verhaal vertelt

Johan Klein Haneveld laat de betekenis van verhalen zien.

Mensen geven betekenis aan hun leven door het vertellen van verhalen, over de wereld, over hun medemensen, over zichzelf. We zoeken een verhaal dat recht doet aan ons alledaagse bestaan. Een verhaal dat ons doet uitzien naar verandering, en tegelijk een reden geeft om in actie te komen. Het verhaal van Jezus is zo'n verhaal. Het is goed nieuws voor mensen die twijfelen, of in zichzelf teleurgesteld zijn geraakt. 224 p. – €18,90

Durf te denken

Oriëntatie in geloof, wetenschap en cultuur

Het geloof daagt ons uit om met een andere blik naar de wereld te kijken. Met geloven houdt het denken niet op. Sterker nog: het geloof scherpt het denken en geeft er richting aan. In dit boek geven **Roel Kuiper**, **Robert van Putten** en **Maarten Vogelaar** een introductie in christelijk denken. Het biedt een oriëntatie in de grote vragen die een rol spelen bij de confrontatie tussen het christelijk geloof en de moderne cultuur. 230 p. – €19,50

Buijten & Schipperheijn Motief

www.buijten.nl – in de boekwinkel